Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ - ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ - ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

Ἕνας λαὸς ὑψώνεται ἅμα δείξῃ πῶς δὲ φοβᾶται τὴν ἀλήθεια. — ΨΥΧΑΡΗΣ.

Κάθε γλώσσα ἔχει τοὺς φυσικούς της κανόνες. ΒΗΛΑΡΑΣ

ΧΡΟΝΙΑ ΣΤ'. ✵ ΑΘΗΝΑ, ΚΕΡΙΑΚΗ 13 ΤΟΥ ΑΛΩΝΑΡΗ 1908 ✵ ΓΡΑΦΕΙΑ: ΔΡΟΜΟΣ ΖΗΝΩΝΑ ΑΡΙΘΜ. 2 ✵ ΑΡΙΘΜΟΣ 304

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΑΡΓΥΡΗΣ ΕΦΤΑΛΙΩΤΗΣ. Ἱστορικὰ ξεγυμνώματα (τέλος),

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ. Οἱ Πετροχάρηδες.

Γ.ΝΤ' ΑΝΝΟΥΝΤΖΙΟ. Ἡ «Τζοκόντα» μετάφραση Ν. Ποριώτη.

ΦΩΤΕΙΝΗ ΑΚΡΟΠΟΛΙΤΙΣΣΑ. Τὰ Ρωμιόπουλα (Β' ἄρθρο).

Ο ΚΡΙΤΙΚΟΣ ΤΟΥ ΝΟΥΜΑ. Θεατρικά. (Τὸ Χελιδόνι—Οἱ Πετροχάρηδες).

P. CHR. ASBJOERNSEN. Ὁ σύντροφος (Νορβεγικὸ παραμύθι) (τέλος).

ΠΟΙΗΜΑΤΑ. Γιάννης Περγιαλίτης, Βασῆ—Λάκης.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ — Ο,ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ — ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ.

ΤΑ ΡΩΜΙΟΠΟΥΛΑ

Β.

Μεγάλη εἶναι ἡ λαχτάρα μας, μεγάλη εἶναι καὶ ἡ δουλειὰ ποὺ πρέπει νὰ καταπιαστοῦμε γιὰ νὰ μεγαλώσουμε τὰ λαχταριστὰ ρωμιόπουλα.

Ἐμεῖς ποὺ θέμε τιμημένα παιδιά, νὰ ξέρουμε κιόλας πῶς θὰ τὰ χαρίσουμε τῆς Ρωμιοσύνης γερόκορμα καὶ μυαλωμένα. μὲ νέβρα ἀτσαλένια καὶ μὲ χαραχτήρα μονοκόμματο, μὲ ὅλα τ' ἀληθινὰ ρωμαΐικα φυσικά.

Ἂς μὴ νομίζουμε πῶς καὶ τὰ πολλὰ παιδιὰ δὲν εἶναι πολὺ χρειαζούμενα. Πολλὰ θέλει τὸ Γένος μας γιὰ νὰ δυναμώσῃ καὶ ν' ἀβγατίσῃ. Θέλει πολλὰ καὶ καλά.

Ὅταν τύχῃ νἆμαστε λίγοι καὶ ἀδύνατοι, μποροῦνε γλήγορα κ' ἔφκολα νὰ μᾶς ρίξουνε κάτω καὶ νὰ μᾶς κυριέψουνε **οἱ ἄλλοι.** *Δὲ θὰ εἴμαστε πιὰ τότες γιὰ συμπάθηση. Θὰ εἴμαστε γιὰ πρόστυχη λύπηση, ἀφοῦ τόσο τιποτένια θὰ πισωδρομήσουμε μπρὸς σὲ ἄλλους, πολλοὺς καὶ δυναμωμένους, ἀφοῦ θὰ μοιάζουμε ὁλότελα μ' ἐκεινοὺς ποὺ σκοτώνουνται μόνοι τους.*

Τὰ παιδιά μας νὰ μὴν τ' ἀφίσουμε νὰ βγοῦνε ἀπὸ τὸ σπίτι ἀδύνατα, φοβισμένα καὶ ἄτολμα. Ἅμα τὰ βγάλουμε στὴ ζήση ἁρματωμένα μὲ δύναμη καὶ θάρρος, στολισμένα μ' ὅλες τὶς χάρες τῆς Φύτρας, τότες θὰ φανῇ πῶς στὰ σπιτικά μας δὲν ἔσβυσε ἡ Ἐθνικὴ Παράδοση καὶ δὲ σταμάτησε τὸ φούντωμα τῶν Ἐθνικῶν Πόθων.

Θὰ μάθουνε τὰ Ρωμιόπουλα νὰ μὴν προτιμοῦνε τὴν καλοπέραση τὴν ἔφκολη ἀπὸ τὴ γλύκα ποὺ νοιώθει ἐκεῖνος ποὺ κόπιασε καὶ ἱδρωσε γιὰ νὰ πιτύχῃ. Παστρικὰ καὶ ξάστερα θὰ ποῦμε στὰ παιδιά μας πῶς οἱ τιποτένιοι κ' οἱ συχαμένοι ἀγαποῦνε τὴ ζήση τὴν ἄρρωστη, ποὺ δὲν ἔχει δουλειά, κόπο, πάλεμα, στὸ τέλος νίκη. Τὰ Ρωμιόπουλα νὰ λαχταροῦνε τὴ χαρὰ ἐκεινοῦ ποὺ καταφέρνει τὸ δύσκολο χρέος του, καὶ νὰ θένε τὴν ἀκριβοπλερωμένη ὑπόληψη. Ἀλλιῶς, καὶ τοῦ κεφαλιοῦ τους κακὸ θὰ κάμουνε καὶ τὴ γενιά τους θὰ προσβάλουνε καὶ Ρωμιοὶ πιὰ δὲ θἆναι.

Ἀπὸ τὰ μικράτα τους θ' ἀποχτήσουνε μέσα στὸ σπίτι ὅλες τὶς χάρες τὶς ξεχωριστὲς ποὺ θὰ τὰ κάμουνε ἱκανὰ νὰ φτερώσουνε ταιριαχτὰ μ' ὅλα τους τ' ἀδέρφια, τὴν προκοπὴ τῆς Φαμελιᾶς καὶ τῆς Πατρίδας.

Γιὰ τοῦτο, πρῶτα καὶ ἀρχή, τὸ σπίτι νὰ εἶναι ἀνοιχτὸ καὶ ἁπλόχωρο γιὰ τὰ παιδιά μας. Νὰ τὸ χαίρουνται, καὶ νὰ τὰ χαίρεται. Λέφτερα νὰ μεγαλώνουνε τὰ Ρωμιόπουλα, ποὺ νὰ τὴν ἀγαποῦνε τὴ Λεφτεριὰ καὶ νὰ θένε πάντα νὰ τὴ διαφεντέβουνε καὶ νὰ τὴ χαρίζουνε.

Ἔτσι νὰ λείψῃ ἀπὸ πάνω μας ὁ κακός ἐγωϊσμὸς καὶ ἡ τεμπελιά. Ἔτσι θὰ χαίρουνται τὰ παιδιά μας ἐφτυχισμένα τὴ Ζωή, γιατὶ μαθημένα θἆναι νὰ μὴν ὀνειρέβουνται μιὰ ζήση ἔφκολη, δίχως ἀγώνα, μὰ μιὰ ζήση μ' ἐμπόδια γιὰ νίκημα καὶ μὲ ψεφτιὲς γιὰ τσαλαπάτημα. Τὸ νὰ μάχουνται ἀληθινὰ γιὰ τὸν ἑαφτό τους καὶ γιὰ τ' ἀδέρφια τους θἆναι στὴν ψυχή τους ριζωμένο ρωμαΐικο φυσικό. Μὲ λεβεντιὰ θὰ κοιτοῦνε κατάματα τὴ ζήση, μὲ ἀπόφαση θὰ θέλουνε νὰ πιτύχουνε. Θὰ δουλέβουνε γιὰ νὰ νικήσουνε, καὶ νικῶντας στὸ τέλος, ἀπὸ τὴ νίκη θὰ παίρνουνε δύναμη γιὰ μεγαλήτερη δουλειά.

Ἐβλογημένες οἱ ρωμιὲς ποὺ βγάζουνε ἀφτὰ τὰ ρωμιόπουλα.

Τὸ ριζικὸ τῆς Ρωμιοσύνης ἀποζητάει πάντα τὰ λέφτερα παιδιά, τὰ παλληκαρίσια καὶ στοχαστικά, ποὺ θὰ τὴ διαφεντέψουνε καὶ θὰ γίνουνε τὸ καμάρι της. Πάντα τὰ σφιχταγκαλιάζει ἡ ἀλάθεφτή της γλώσσα στὸ παραμύθι καὶ στὸ τραγούδι.

Τῆς Ρωμιοσύνης παιδιὰ εἶναι ὅσα, μὲ γερὸ κορμὶ καὶ μὲ γερὴ καρδιά, μὲ νοῦ καὶ κρίση, εἶναι πάντα ἑτοιμασμένα γιὰ κάθε μεγάλη ἀπόφαση. Ἐμεῖς, οἱ μάννες τους, δὲ φελᾶ νὰ τ' ἀνατρέφουμε μονάχα μὲ τὴν ἀγάπη μας καὶ μὲ τὴ λαχτάρα τὴν ἱερή, μὰ νὰ πασκίζουμε κιόλας νὰ εἴμαστε τέτοιες ρωμιὲς μάννες, ποὺ ἀπὸ μᾶς νὰ κρατοῦνε τὸ γερό τους ρωμαΐικο χαραχτήρα. Καὶ ἀκόμη, μὲ λίγα λόγια: Ὅσες μεγαλώνουμε παιδιὰ ποτὲς νὰ μὴν ξεχνοῦμε πῶς παραστρατίζει ὁλάκαιρο τὸ Γένος ἅμα δὲν ξέρουμε ἢ δὲν τὸ κάνουμε τὸ χρέος μας, ἅμα ζητοῦμε τὴν καλοπέραση μονάχα, ἅμα, ξεφέβγοντας ἀπὸ τὰ ἐθίματά μας, χαλνοῦμε τὸ δικό μας τὸ φυσικό. Καταφρόνιο καὶ παίδεμα μᾶς ταιριάζει ὅταν καταγινούμαστε μὲ μικρολογιές. Δὲ μᾶς πρέπει νὰ λεγούμαστε Ρωμιὲς σὰ δὲ φροντίζουμε νὰ δυναμώνουνε τὸ χαραχτήρα καὶ τὴν ψυχή μας, κάνοντας τὸ χρέος μας, πιτυχαίνοντας καὶ μὲ ἀγῶνες ὅτι λαχταροῦμε, ἀκόμα καὶ θελληματικὰ θυσιάζοντας τὸν ἑαφτό μας.

ΦΩΤΕΙΝΗ ΑΚΡΟΠΟΛΙΤΙΣΣΑ

Η ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗ ΤΟΥ ΝΟΥΜΑ

Ν. ΠΟΡΙΩΤΗΣ

ΡΩΜΑΪΚΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

ΜΑΝΝΑ ΜΟΥ!

Ἄσε νὰ λέῃ ὁ κόσμος, τὴ δουλειά σου·
Κοίτα νὰ μεγαλώσῃς τὰ παιδιά σου,
Νἆναι καλοντυμένα, καθαρά.
Βάνε τὰ χέρια στὴ δουλειὰ γιὰ μένα,
Τὰ μαῦρα χέρια, τὰ ξεροψημένα,
Τὰ στιβαρά.

Πλύνε, σαπούνισε, βγάνε μπουγάδα
Μὲ γληγοράδα,
Πετάξου μιὰ στιγμὴ στὸ μαγερειό,
Φέρε καὶ καμμιὰ βόλτα μὲ τὴ σκοῦπα,
Πρόφτασε ποὺ ξεχείλισεν ἡ σοῦπα
Καὶ ξαναγύρισε στὸ πλυσταρειό.

Στὴ μοναξιά, μὲς τὰ νερά, μὲς τὸν καπνό,
Μὲς τὸ μονότονο τῆς σκάφης σου ρυθμό,
(Ρυθμὸ κάνει ποὺ στάζει κ' ἡ ἀλυσσίβα,
Καὶ ποὺ χορεύει στὴν αὐλὴ ἡ βροχή....)
Δουλεύει τ' ὄνειρο κ' ἡ προσευχὴ
Κι ἄνοιωθα τῶ σκουντιῶν σώνεται ἡ στίβα...

Νά μεσημέρι ! Μαζευτήκαμε ὅλοι
Μὲ γουρλωμένα μάτια σὰ διαβόλοι,
Κ' ἔχεις κενώσει, κόψει τὸ ψωμί.
Δρωμένη, λοῦτσα κι ἀνασκουμπωμένη
Χάφτεις, κ' ἡ γλῶσσα σου ἡ τσουρουφλισμένη
Λούζεται μ' ἄσπρο τσουχτερὸ κρασί.

Καὶ γύρω σου ἐμεῖς ἄντρες, ἕνας, ἕνας,
Τῆς γλώσσας παλληκάρια καὶ τῆς πέννας
Τρῶμε σκυφτοὶ μὲ σκέψες χίλιες δυό.....
Χαμογελῶντας σὺ μᾶς καμαρώνεις,
ἡ γυναικοῦλα ! Ξαναδυναμώνεις
Καὶ πᾶς νὰ ὀνειρευτῆς στὸ πλυσταρειό !...

ΒΑΣΗ-ΛΑΚΗΣ

Γ. ΝΤ' ΑΝΝΟΥΝΤΣΙΟ

Η ΤΖΟΚΟΝΤΑ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ Ν. ΠΟΡΙΩΤΗ

ΜΕΡΟΣ Δ'.

(Δωμάτιο ἰσόγειο, κάτοσπρο, ἁπλό, μὲ δυὸ τοίχους—ποὺ σχηματίζουν ἀγκωνὴ — σχεδὸν ὁλάνοιχτους πρὸς τὸ φῶς μὲ μιὰ σειρὰ τζαμωτά, σὰν τεπιδάριο ἀρχαίου λουτροῦ. Τὰ στόρια εἶναι σηκωμένα· μέσ' ἀπὸ τὰ γυαλιὰ φαίνουνται οἱ ροδοδάφνες, οἱ μυρικιές, τὰ σκοῖνα, τὰ πεῦκα, οἱ χρυσὲς ἀμμουδιές, ὅπου εἶναι σκορπισμένα ξερὰ φύκια,—φαίνεται ἡ θάλασσα ἀκύμαντη μὲ λατίνια παννιὰ σκορπισμένα ἐδῶ κ' ἐκεῖ, τὸ εἰρηνικὸ στόμα τοῦ Ἄρνου, πέρ' ἀπὸ τὸν ποταμὸ τἄγρια χαμόδεντρα τοῦ Γόμπου, οἱ στάνες τοῦ Σὰν-Ροσσόρε, τὰ μακρυνὰ βουνὰ τῆς μαρμαροφόρας Καρράρας.

Μιὰ θύρα ποὺ πηγαίνει στὰ μέσα τοῦ σπιτιοῦ εἶναι στὸν τρίτο τοῖχο. Ἀπὸ τὸ ἕνα πλάϊ τῆς θύρας, ἐπάνω σὲ μιὰ κονσόλα, εἶναι ἡ Γυναῖκα μὲ τὸ μπουκεττάκι τὸ γνωστὸ ἄγαλμα τοῦ Ἀντρέα Βερόκκιου,—νέα φιλενάδα, ποὺ ἦλθε ἀπὸ τὸ ἄλλο σπίτι σὰν πιστὴ συντροφιά, καὶ εἶναι ὅμως τὰ ὡραῖα της χέρια ἀνέγγιχτα πάντα, μὲ χάρη ἐμψυχωμένα πρὸς τὸ μέρος τῆς καρδιᾶς. Ἀπὸ τὸ ἄλλο πλάϊ εἶναι μιὰ παλιὰ **σπινέττα** *—τοῦ καιροῦ τῆς Ἐλίζας Μπατσιόκκη, δουκέσσας τῆς Λούκκας—μὲ κάσσα ἀπὸ σκοτεινόχρωμο ξύλο ψηφοθετημένο μὲ ἀσπρουδερὰ κοψίδια, ποὺ τὴν ἀναβαστάζουνε μικρὲς Καρυάτιδες χρυσωμένες, τοῦ ρυθμοῦ τῆς Αὐτοκρατορίας, μὲ τὶς τέσσερες τὶς πατήθρες της ἑνωμένες σὲ σχῆμα λύρας.*

Εἶναι ἀπομεσήμερο τοῦ Σεττέβρη. Τὸ χαμόγελο τοῦ Θέρους ποὺ φεύγει, λὲς καὶ μαγεύει ὅλα τὰ πράγματα. Στὸ ἐρημικὸ δωμάτιο εἶναι αἰσθητὴ ἡ παρουσία τῆς μουσικῆς ψυχῆς ποὺ κοιμᾶται στὸ βάθος τοῦ λησμονημένου ὀργάνου, σὰν νἀγγίζουνται ὡς κ' οἱ κλειστὲς οἱ κόρδες ἀπὸ τὸ ρυθμὸ ποὺ μετράει τὴ γαλήνη τοῦ γειτονικοῦ γιαλοῦ).

ΣΚΗΝΗ Α'.

(Ἡ ΣΥΛΒΙΑ ΣΕΤΤΑΛΑ προβαίνει στὸ κατώφλι, ἐρχόμενη ἀπὸ μέσα· στέκει· κάνει λίγα βήματα πρὸς τὰ τζαμωτά· κυττάζει ἀπ' ἀγνάντια μακρυά, κυττάζει γύρω της, μὲ μάτια ὅσο δὲ γίνεται θλιβερά. Εἶναι στὴ στάση της κἄτι τὸ ἄπλερο, ποὺ θυμίζει μιὰν ἀόριστην ἰδέα φτερῶν ψαλιδισμένων, ποὺ δίνει τὸ ἀόριστο συναίσθημα μιᾶς δύναμης ταπεινωμένης καὶ κολοβῆς, μιᾶς εὐγένειας ξευτελισμένης, μιᾶς ἁρμονίας σπασμένης. Φορεῖ φόρεμα σταχτερό, ὅπου στοὺς γύρους του ἔχει ἕνα στενὸ μαῦρο σειρήτι, σὰ μιὰ γραμμὴ πένθους. Τὰ μακρυὰ μανίκια κρύβουν τὰ κουλλά της χέρια, ποὺ τὰ κρατεῖ τεντωμένα κάτω στὰ πλευρὰ καὶ κἄποτε σφιγμένα ἐπάνω, λιγάκι πρὸς τὰ πίσω, ὡς γιὰ νὰ τὰ κρύψῃ στὶς δίπλες, μ' ἕνα θλιβερὸ κίνημα ντροπῆς.

Ἀπόξω, ἀνάμεσα ἀπὸ τὶς πυκνὲς ροδοδάφνες, παρουσιάζεται μιὰ γυναίκια μορφὴ· Η ΣΕΙΡΗΝΟΥΛΑ — ποὺ ἔχει τὴν ὄψη νεράϊδας καὶ ζητιάνας, μὲ τὴ στάση τοῦ ἀνθρώπου ποὺ κατασκοπεύει. Ἔρχεται κλεφτᾶτα πρὸς τὰ τζαμωτά, μὲ βῆμα ἀλαφρό, ἀνασηκώνοντας μὲ τόνα χέρι τὸ φύλλο τῆς ποδιᾶς της γεμᾶτο μὲ φύκια, μὲ κοχύλια καὶ θαλασσινοὺς σταυρούς).

ΣΥΛΒΙΑ, *(ξανοίγοντάς τηνε καὶ πηγαίνοντας νὰ τὴν ἀνταμώσῃ μ' ἕνα ἀναπάντεχο ψυχόρμητο χαμόγελο).* — Ὤ, ἡ Σειρηνούλα ! Ἔλα, ἔλα !

Η ΣΕΙΡΗΝΟΥΛΑ, *(προχωρῶντας ὡς τὰ τζάμια).* Μὲ θυμᾶσαι ;

(Μένει ἀπόξω, οὕτως-ὥστε ἡ μορφή της φαίνεται μέσ' ἀπὸ τὴ γυαλάδα τῶν τζαμιῶν, ὅπου λὲς κ' ἐξακολουθοῦν ὁλόγυρά της τὸ λαμπερὸ καὶ ἀκατάπαυτο τρεμούλιασμα τῶν μεγάλων νερῶν. Εἶναι κοπελλούδα, λιγνὴ καὶ λιγερή : ἔχει τὰ μαλλιὰ ξανθοκόκκινα καὶ ξέπλεχα, τὸ χρῶμα τοῦ προσώπου σὰ χρυσὸ πρὸς τὸ λαδί, τὰ δόντια κάτασπρα σὰν τῆς σουπιᾶς τὸ κόκκαλο, τὰ μάτια ὑγρὰ καὶ γλαυκά, τὸ λαιμὸ λιγνὸ καὶ μακρύ, στολισμένο μ' ἕνα γιορντάνι ἀπὸ κοχύλια, σ' ὅλο της τὸ κορμὶ κἄτι τὸ ἀπερίγραπτα δροσᾶτο καὶ σπαρταριστό, ποὺ σὲ κάνει καὶ φαντάζεσαι ἕνα πλάσμα μουσκεμένο ἀπὸ ἁρμύρα, ἀναδοσμένο ἀπὸ τὴν ἀστασία τῶν κυμάτων, ποὺ βγῆκε ἀπ' τοὺς κρυψῶνες κἄποιου βράχου τοῦ γιαλοῦ. Τὸ φουστάνι της τὸ τσίτινο ἄσπρο κι οὐρανί, κουρέλικο καὶ ξεθωριασμένο, κατεβαίνει λίγο πιὸ κάτω ἀπὸ τὰ γόνατα, ἀφήνοντας ἀσκέπαστες τὶς γυμνές της γάμπες· ἡ γαλαζωπὴ ποδιά της σταλάζει καὶ μυρίζει ἅρμη σὰν ψαροκόφινο· τὰ ξυπόλυτα πόδια της, ἀντίθετα πρὸς τὴ μελαχροινάδα ποὺ τῆς ἔδωκεν ὁ ἥλιος, εἶναι ἀσπρόχλωμα μ' ἕναν ἀλλόκοτο τρόπο σὰν τὶς ρίζες τῶν φυτῶν τοῦ νεροῦ. Καὶ ἡ φωνή της εἶναι γάργαρη καὶ παιδιάτικη· καὶ κἄποιο ἀπὸ τὰ λόγια ποὺ ξεστομίζει θαρρεῖς καὶ φέγγει μὲ μιὰ μυστηριακὴ εὐτυχία τὸ ἄκακό της πρόσωπο).

— Μὲ θυμᾶσαι, ὄμορφη κυρία ;

ΣΥΛΒΙΑ. — Σὲ θυμᾶμαι, σὲ θυμᾶμαι.

Η ΣΕΙΡΗΝΟΥΛΑ. — Μὲ θυμᾶσαι ; Καὶ ποιὰ εἶμαι ;

ΣΥΛΒΙΑ. — Δὲν εἶσαι ἡ Σειρηνούλα ;

Η ΣΕΙΡΗΝΟΥΛΑ. — Ναί, μὲ θυμήθηκες. Πότε ξαναγύρισες ;

ΣΥΛΒΙΑ. — Τώρα δά.

Η ΣΕΙΡΗΝΟΥΛΑ. — Καὶ θὰ μείνῃς ;

ΣΥΛΒΙΑ. — Γιὰ πολὺν καιρὸν ἀκόμα.

Η ΣΕΙΡΗΝΟΥΛΑ. — Ὡς τὸ χειμῶνα, ἴσως.

ΣΥΛΒΙΑ, — Ἴσως.

Η ΣΕΙΡΗΝΟΥΛΑ. — Κ' ἡ κορούλα σου ;

ΣΥΛΒΙΑ. — Σήμερα τὴν καρτερῶ. Θἄρθῃ.

Η ΣΕΙΡΗΝΟΥΛΑ. — Μπεάτα ! Δὲν τὴ λένε Μπεάτα ;

ΣΥΛΒΙΑ. — Ναί, Μπεάτα.

ΣΕΙΡΗΝΟΥΛΑ. — Ἐσὺ τῆς ἔβγαλες αὐτὸ τὸ ὄνομα ; Μπεάτα, ὄχι Μπεατρίτσα. Ὅταν εἴτανε ἐδῶ, ἤθελ' ἀπὸ μένα κάθε μέρα κι ἄστρα : τἄστρα τῆς θάλασσας. Σοῦ τῶχει πωμένο ; Ἤθελε νὰ μ' ἀκούῃ νὰ τραγουδῶ. Σοῦ τῶχει πωμένο ;

ΣΥΛΒΙΑ. — Ναί, μοῦ τῶχει πωμένο. Σὲ θυμᾶται καλά. Σ' ἀγαπάει.

Η ΣΕΙΡΗΝΟΥΛΑ. — Μ' ἀγαπάει ; Τὸ ξέρω. Μοῦδινε κάθε μέρα τὸ ψωμί της.

ΣΥΛΒΙΑ. — Θὰ τῶχῃς κάθε μέρα, ἄμα θέλῃς. Ψωμὶ καὶ προσφάγι, Σειρηνούλα, πρωΐ καὶ βράδυ, ὅποτε σ' ἀρέσει. Μὴν τὸ ξεχνᾷς.

Η ΣΕΙΡΗΝΟΥΛΑ. — Πρωΐ καὶ βράδυ θὰ σοῦ φέρνω ἀπόνα ἄστρο. Θέλεις ἕνα ; ἕνα ὄμορφο ; πιὸ μεγάλο ἀπόνα χέρι ;

(Ἡ Συλβία Σεττάλα, κοταταραγμένη, μ' ἕνα ἄθελο κίνημα τραβᾷ πρὸς τὰ πίσω τὰ μπράτσα της).

ΣΥΛΒΙΑ. — Ὄχι, ὄχι! Φύλαξέ το τῆς Μπεάτας.

Η ΣΕΙΡΗΝΟΥΛΑ, *(μὲ μεγάλη ἀπορία).* — Δὲν τὸ θέλεις ;

ΣΥΛΒΙΑ. — Πές μου καλήτερα πῶς ζῆς, πές μου πῶς περνᾷς τὶς μέρες σου. Εἶν' ἀλήθεια πὼς μιλᾷς μὲ τὶς Σειρῆνες τοῦ γιαλοῦ ; Πές μου, πές μοῦτα, Σειρηνούλα.

Η ΣΕΙΡΗΝΟΥΛΑ. —

Εἴμαστεν ἑφτὰ ἀδερφοῦλες
στὶς κρουνιὲς καθρεφτισμένες,
κι ὅλες εἴμαστε ὀμορφοῦλες.
— Ἀπὸ τὸν ἀνθὸ τοῦ σκοίνου
δὲ ζυμώνεται ψωμί,
κι ἀπ' τῆς βατσινιᾶς τὰ μοῦρα
δὲ στραγγίζεται κρασί,
καὶ δὲ φαίνεται ἀπὸ γνέμα
χαρταριοῦ λινὸ πανί —
εἶπεν ἡ μάννα στὶς ἀδερφοῦλες,
στὶς κρουνιὲς καθρεφτισμένες,
ποὺ ὅλες εἴμαστε ὀμορφοῦλες.
Ἡ πρώτη γιὰ νὰ κλώθῃ
κ' ἤθελε τὰ χρυσᾶ δράχτια·
ἡ δεύτερη νὰ φαίνῃ
κ' ἤθελε τὶς χρυσὲς σαΐττες·
ἡ τρίτη γιὰ νὰ ράβῃ
κ' ἤθελε τὰ χρυσᾶ βελόνια·
ἡ τέταρτη γιὰ νὰ κενώνῃ
κ' ἤθελε τὰ χρυσᾶ ποτήρια·
ἡ πέμτη νὰ κοιμᾶται
κ' ἤθελε τὰ χρυσᾶ στρωσίδια·
ἡ ἕχτη νὰ ὀνειρεύεται
κ' ἤθελεν ὄνειρα χρυσᾶ·
κ' ἡ στερνὴ νὰ τραγουδᾷ,
γιὰ νὰ τραγουδᾷ μονάχα,
καὶ δὲν ἤθελε τίποτα.

(Γελᾷ μ' ἕνα μικρὸ γέλοιο καθάριο, ποὺ θαρρεῖς ντιντινίζει ἐπάνω στὰστραφτερά της δόντια).

— Σ' ἀρέσει αὐτὴ ἡ ἱστορία ;

ΣΥΛΒΙΑ, *(σκλαβωμένη ἀπὸ τὴ χάρη ἐκείνης τῆς ἀθώας).* — Τέλειωσε κι ὅλα ; Γιατί δὲ λὲς καὶ παρακάτω ;

Η ΣΕΙΡΗΝΟΥΛΑ. — Ἂν κάτσῃς ἐκεῖ, ἐγὼ θὰ σὲ κοιμίσω ὅπως τὴν κοίμιζα τὴν κορούλα σου πάνου στὴν ἀμμουδιά. Δὲ νυστάζεις αὐτὴ τὴν ὥρα; Εἶναι καλὸς ὁ ὕπνος τὸ Σεττέβρη.

Ὁ Σεττέβρης ἀπ' τὴ ραχούλα
πάει στὸν κάμπο τὴ δροσούλα
καὶ τὴν Κάψα στὸ μνημούρι.
Ἀμήν.

ΣΥΛΒΙΑ. — Ὄχι, λέγε παρακάτω τὴν ἱστορία σου, Σειρηνούλα.

Η ΣΕΙΡΗΝΟΥΛΑ. —

Ἡ ἐλιὰ μαυροφοντώνει

κ' ἡ λύπη παλιώνει :
λάδι καὶ λύπη στὸ πατητήρι.
Ἀμήν.

ΣΥΛΒΙΑ. — Λέγε παρακάτω τὴν ἱστορία σου, Σειρηνούλα.

Η ΣΕΙΡΗΝΟΥΛΑ. — Ποῦ σταθήκαμε ;

ΣΥΛΒΙΑ. — «Καὶ δὲν ἤθελε τίποτα !»

(Διακοπή).

Η ΣΕΙΡΗΝΟΥΛΑ. — Ἄ, νά :

— Ἀπὸ τὸν ἀνθὸ τοῦ σκοίνου
δὲ ζυμώνεται ψωμί,
κι ἀπ' τῆς βατσινιᾶς τὰ μοῦρα
δὲ στραγγίζεται κρασί,
καὶ δὲ 'φαίνεται ἀπὸ γνέμα
χορταριοῦ λινὸ παννὶ —
εἶπεν ἡ μάννα στὶς ἀδερφούλες,
στὶς κρουνιὲς καθρεφτισμένες,
ποὺ ὅλες εἴμαστε ὀμορφούλες.
Κ' ἡ πρώτη μας ἔκλωσε
στρῆφοντας μὲ τἀδράχτι τὴν καρδιά της,
κ' ἡ δεύτερη ἔφανε
μαῦρο παννὶ τῆς λύπης,
κ' ἡ τρίτη μας ἔρραψε
ἕνα πουκάμισο φαρμακωμένο,
κ' ἡ τέταρτη συγύρισε
τραπέζι μαγεμένο,
κ' ἡ πέμπτη ἀποκοιμήθηκε
στὰ στρωσίδια τοῦ χάρου,
κ' ἡ ἕχτη εἶδε τὸ χρυσόνειρο
στὴν ἀγκαλιὰ τοῦ χάρου.
Ἔκλαψε ἡ μάννα θλιβερὴ
τὴ μαύρη της τὴ μοῖρα.
Μὰ ἡ στερνὴ ποὺ τραγουδοῦσε,
μόνο γιὰ νὰ τραγουδᾷ,
γιὰ νὰ τραγουδᾷ μονάχα,
εἶχε τὴ μοῖρα τὴ χρυσή.

(Χαμηλώνει τὴ φωνή, τὴν κάνει μυστικὴ καὶ ἀπόμακρη).

Οἱ σειρῆνες τοῦ γιαλοῦ
τὴ θελῆσαν γι' ἀδερφή.

(Διακοπή).

ΣΥΛΒΙΑ. — Εἶναι λοιπὸν ἀλήθεια πῶς μιλᾷς μὲ τὶς σειρῆνες ;

Η ΣΕΙΡΗΝΟΥΛΑ, *(βάζοντας τὸ δάχτυλο στὸ στόμα της).* — Μὴ μὲ ρωτᾷς !

ΣΥΛΒΙΑ. — Εἶν' ἀλήθεια πῶς κανεὶς δὲν ξέρει ποῦ κοιμᾶσαι τὴ νύχτα ;

Η ΣΕΙΡΗΝΟΥΛΑ, *(μὲ τὴν ἴδια τὴ χειρονομία).* — Μὴ μὲ ρωτᾷς !

ΣΥΛΒΙΑ. — Θέλεις νὰ σοῦ δίνω ἄσυλο, ἐδῶ στὸ σπίτι ;

Η ΣΕΙΡΗΝΟΥΛΑ, *(κυττάζοντάς την καλὰ στὸ πρόσωπο, σὰ νὰ μὴν εἶχε ἀκούσει τὴν ἐρώτηση).* — Ἔχεις θλιμμένα τὰ μάτια. Δὲν ἤξερα τί εἶτανε ὁ πόνος μου, ἄμα μὲ κυττοῦσες. Τώρα τὸ βλέπω : ἔχεις στὰ μάτια μιὰ μεγάλη λύπη. Κάποιος σοῦ πέθανε.

ΣΥΛΒΙΑ. — Ἐσὺ μονάχα θὰ μὲ παρηγορήσῃς.

Η ΣΕΙΡΗΝΟΥΛΑ. — Ποιός σοῦ πέθανε ;

ΣΥΛΒΙΑ. — Μὴ μὲ ρωτᾷς !

Η ΣΕΙΡΗΝΟΥΛΑ. — Τώρα σὲ βλέπω : δὲν εἶσαι πιὰ σὰν πρῶτα. Πῆγε ὁ νοῦς μου σ' ἕνα χελιδόνι τἀλλουνοῦ Σεττέβρη, ποὺ δὲν εἶχε πιὰ τὰ μεγάλα του φτερὰ καὶ κόντευε νὰ πνιγῇ στὴ θάλασσα. Τί σοῦ κάμανε ; Κάτι κακὸ σοῦχουνε καμωμένα.

ΣΥΛΒΙΑ. — Μὴ μὲ ρωτᾷς! *(Ἄθελα κρύβει στὶς δίπλες τοῦ φορέματος τὰ κουλλόχερά της. μ' ἕνα θλιβερὸ κίνημα ποὺ δὲν ξεφεύγει τὴν προσοχὴ τοῦ πλάσματος τοῦ γοητευτικαῦ. Καὶ αὐτό, ξαφνικά, σὰν ἐξεπίτηδες, ἀφήνει τὴν ἄκρα τῆς ποδιᾶς, ὥστε ὁ μικρός του θαλασσινὸς θησαυρὸς πέφτει καὶ σκορπίζεται στὸ ἔδαφος).*

Η ΣΕΙΡΗΝΟΥΛΑ, *(σκύβοντας καὶ διαλέγοντας).* — Θέλεις ἕνα ἄστρο ; ἕνα ὡραῖο ; πιὸ μεγάλο κι ἀπόνα χέρι ; Κύττα ! *(Δείχνει στὴ μισερὴ ἕνα μεγάλον ἀστερία μὲ πέντε ἀχτῖνες).*

— Πάρε το ! Σοῦ τὸ χαρίζω !

(Ἡ μισερὴ κουνᾷ τὴν κεφαλὴ μὲ ἀρνητικὸ τρόπο, σφίγγοντας τὰ χείλη, ὡς γιὰ νὰ σπρώξῃ κάτω τὸν κόμπο ποὺ τῆς κλείνει τὸ λαιμό).

— Δὲν μπορεῖς ; Ἔχεις τὰ χέρια σου ἄρρωστα; δεμένα ;

(Ἡ μισερὴ κάνει ναὶ μὲ τὴν κεφαλὴ Τὰ λόγια τῆς ἄλλης γίνουνται τρεμουλιαστὰ ἀπὸ τὴ συμπόνεση).

— Ἔπεσες στὴ φωτιά ; σοῦ καήκανε ; Σοῦ πονᾶνε ἀκόμα ; ἢ κοντεύουνε νὰ γιατρευτοῦνε ;

ΣΥΛΒΙΑ, *(μὲ μιὰ φωνὴ ποὺ μόλις ἀκούεται).* — Δὲ τἄχω πιά.

Η ΣΕΙΡΗΝΟΥΛΑ, *(καθὼς ἀνασηκώνεται τρομαγμένη).* — Δὲν τἄχεις πιά ! Σοῦ τὰ κόψανε ; Εἶσαι κουλλή ;

(Ἡ μισερὴ κάνει ναὶ μὲ τὴν κεφαλή, φοβερὰ χλωμή. Ἡ ἄλλη ἀνατριχιάζει ἀπὸ τὴ λύπη).

— Ὄχι, ὄχι, ὄχι ! Δὲν εἶν' ἀλήθεια.

(Κρατεῖ τὰ μάτια της στυλωμένα πρὸς τὶς δίπλες τοῦ φορέματος ὅπου ἡ μισερὴ κρύβει τὰ κουλλόχερά της).

— Πές μου πῶς δὲν εἶν' ἀλήθεια.

ΣΥΛΒΙΑ. — Δὲν τἄχω πιά.

Η ΣΕΙΡΗΝΟΥΛΑ — Γιατί ; Γιατί ;

ΣΥΛΒΙΑ. — Μὴ μὲ ρωτᾷς.

Η ΣΕΙΡΗΝΟΥΛΑ. — Ἄχ, τί σκληρὸ πρᾶμα!

ΣΥΛΒΙΑ. — Τὰ ἔχω χαρισμένα.

Η ΣΕΙΡΗΝΟΥΛΑ. — Τἄχεις χαρισμένα ; Ποιανοῦ ;

ΣΥΛΒΙΑ. — Τῆς ἀγάπης μου.

Η ΣΕΙΡΗΝΟΥΛΑ. — Ἄχ, τί ἄπονη ἀγάπη ! Τί ὄμορφα εἶτανε, τί ὄμορφα εἶτανε ! Θαρρεῖς πὼς δὲν τὰ θυμοῦμαι ; Σοῦ τἄχω φιλημένα, τόσες, τόσες φορὲς σοῦ τὰ εἶχα φιλήσει μ' αὐτὸ ἐδῶ στὸ στόμα. Μοῦ δίνανε ψωμί, ἕνα ρῶδι, ἕνα φλυτζάνι γάλα..... Εἶτανε ὄμορφα σὰ νὰ σοῦ τὰ εἶχε καμωμένα ἡ Αὐγὴ μὲ μιὰ πνοή, ἄσπρα σὰν τὸν ἀφρὸ τῆς θαλασσιᾶς, λεπτότερα κι ἀπ' τὰ κεντήματα ποὺ κάνει ὁ ἄνεμος στὴν ἀμμουδιά· σαλεύανε σὰν τὸν ἥλιο στὸ νερό, λαλούσανε καλήτερα κι ἀπὸ τὴ γλώσσα κι ἀπὸ τὰ μάτια, ὅ,τι λέγανε εἶτανε σὰ λόγος πονετικός, ὅ,τι πιάνανε γιὰ νὰ χαρίσουν γινόταν ὅλο μάλαμα. Τὰ θυμοῦμαι : τὰ βλέπω, τὰ βλέπω. Μιὰ μέρα παίζανε μὲ τὴ χλιὰ τὴν ἀμμουδιά : ὁ ἄμμος περνοῦσε σὰν ἀπὸ σήττα μέσ' ἀπὸ τὰ δάχτυλά τους, καὶ τοὺς ἄρεσε αὐτὸ τὸ παιγνίδι· κ' ἡ Μπεάτα τὰ κύτταζε καὶ γελοῦσε· κ' ἐγὼ ποὺ τὰ κύτταζα, εἶχα τὴν ἴδια τὴν χαρά. Μιὰ μέρα ξεφλουδίζανε ἕνα πορτοκάλι· καὶ τὸ κάνανε φέτες-φέτες, καὶ μοῦπεσε καὶ μένα μιά, κ' εἶτανε γλυκιὰ σὰ μελόπηττα. Μιὰ μέρα βάζανε ἕνα παννάκι γύρω στὸ πόδι τῆς μικρῆς, ποὺ ἔκλαιγε γιατὶ τὴν εἶχε τσιμπήσει ἕνα καβουράκι· κι ὁ πόνος ἔπαψε στὴ στιγμή, κι ἡ μικρὴ ἄρχισε νὰ τρέχῃ στὴν ἀκρογιαλιά. Μιὰ μέρα παίζανε μ' ἐκεῖνα τὰ ὄμορφα τὰ σγουρά, καὶ κάθε σγουρὸ γενότανε καὶ δαχτυλίδι γιὰ τὸ κάθε δάχτυλο, κ' ὕστερα ξαναρχίζανε, καὶ πάλε ξαναρχίζανε· καὶ ἡ Μπεάτα ἀποκοιμήθηκε μὲ τὴ δροσιὰ στὸ στόμα.....

ΣΥΛΒΙΑ, *(σὰν πνιγμένη).* — Μὴ λὲς πιά ! Μὴ λὲς πιά !

Η ΣΕΙΡΗΝΟΥΛΑ. — Ἄχ, τί ἄπονη ἀγάπη !

(Διακοπή. Μένει συλλογισμένη).

— Καὶ τώρα ποῦ νᾶναι ; Μακρυὰ 'πὸ σένα, μόνα τους, στὸ χῶμα, βαθυά.....Τἄχουνε θαμμένα; Ποῦ ; Σὲ κανένα ὡραῖον κῆπο ;

ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΞΕΓΥΜΝΩΜΑΤΑ*

§ 18

Τὰ ἤθη τους.

Ὁ Ζῆτρος κάνει τὴ χαρά, χορὰ γιὰ τόνε γιό του
καὶ κάλεσε τὴν Κλεφτουριά, τὰ δώδεκα Πρωτᾶτα.
Τὸ Λάπα δὲν τὸν κάλεσε, τὸ μαῦρο ψυχοπαίδι.
Ὅλοι πηγαίνουν κέρασμα κριάρια μὲ κουδούνια,
Κι ὁ Λάπας πάει ἀκάλεστος μὲ ζωντανὸν ἀλάφι,
Στ' ἀσήμι καὶ στὸ μάλαμα καὶ στὸ μαργαριτάρι.
Κανένας δὲν τὸν λόγιασεν ἀπὸ τοὺς καλεστάδες.
Ἡ Ζήτραινα τὸν λόγιασεν ἀπὸ τὸ παραθύρι.
— Καλῶς τὸ Λάπα πῶρχεται μ' ἀλάφι στολισμένο.
Στρῶσε τοῦ Λάπα στὸν ὀντᾶ, τοῦ Τρίτσα στὴν [κρεββάτα,
Στρῶσε καὶ τῶν παληκαριῶν ἀπ' ὅλα τὰ Πρωτᾶτα.

Βλέπουμε ἀπὸ τὸ Τραγούδι πῶς ἡ ζωή τους δὲν εἶτανε καὶ δὲν μποροῦσε νὰ εἶναι, πόλεμος πάντα. Καιροὺς καιροὺς συχάζανε τἄρματα. Ξαπόσταινε ὁ Ἄρης, καὶ ξυπνοῦσανε οἱ ἄλλες Θεότητες ποῦ ἔχουνε Ὄλυμπό τους ὅλον τὸν κόσμο. Ξυπνοῦσανε στὴν ψυχή τους τὰ πάθη, οἱ χαρὲς κ' οἱ λύπες τῆς κοινῆς ζωῆς, ποῦ λὲς καὶ γλυκοφέγγουνε κάποτες στὰ τραγούδια τους ἀνάμεσ' ἀπὸ τοῦ μπαρουτιοῦ τὸν καπνό. Μὰ καὶ σὰ φωλιάζανε ἀκοινώνητοι στ' ἄγρια λημέρια τους, καὶ σὰν ἔτρεχαν ἀπὸ βουνὸ σὲ βουνὸ μὲ τὸ καρυοφύλλι, ἄφησε ποῦ δὲν ἔλειπε ποτὲς τὸ τραγούδι. βρίσκανε καιρὸ γιὰ τοὺς εἰρηνικοὺς ἐκεῖνους ἀγῶνες, ποῦ στὰ χρόνια μας τοὺς πήρανε ἀπὸ καιροὺς παλαιϊκώτερους μὲ τἄψυχά τους ὀνόματα, λησμονῶντας πῶς τοὺς πιὸ ἀντρίκιους τοὺς εἴχαμε στὴ ζωή μας καὶ στὴ γλώσσα μας ὡς τὰ προχτές. Ρίχτανε στὸ σημάδι, βγαίνανε στὸ τρέξιμο, στὸ πήδημα, στὸ λιθάρι, ὡς καὶ στ' ἀθλητικά τους φυλάγοντας τὴν παράδοση τῆς φυλῆς μ' ἑλληνικὸ ὄχι Λεξικό, παρὰ ψυχόρμητο κ' αἴσθημα. Τὸ πῶς συστήσαμε σήμερα Μαραθωνικὸ «δρόμο» δὲ μᾶς φαίνεται κι ἄτοπο. Τρέξιμο εἶναι καὶ θὰ γυμνάσῃ. Εἶναι καὶ τρέξιμο ἱστορικό. Ὅμως μᾶς φαίνεται σὰν ἀφύσικο, σὰν ἀφιλότιμο, ποῦ τοῦ Νικοτσάρα, λόγου χάρη, τὰ περιξάκουστα τρεξίματα μήτε στοχαστήκαμε νὰ τὰ καθιερώσουμε ἐθνικά. Καθὼς μήτε ὀνειρευτήκαμε νὰ συστήσουμε ἀγώνα καρτερικό, γιὰ βάσταγμα πείνας, δίψας κι ἀγρυπνιᾶς, ποῦ οἱ Κλέφτες αὐτὸ δὲν τὸ εἴχανε μήτε γιὰ γύμνασμα, παρὰ εἴτανε ἡ ζωή τους ὅλη τέτοια. Ἐπειδὴ πόσες φορὲς δὲν τὸ θάρρεψε ὁ ἐχτρὸς πῶς ὕστερ' ἀπὸ τρία μερόνυχτα πεῖνα, δίψα κι ἀγρυπνιὰ θὰ παραδοθοῦνε, κι ὅμως ἄξαφνα ξαναζωντανεύανε, χυμίζανε ἀνάμεσ' ἀπὸ τάσκέρια τοῦ, καὶ γλυτώνανε ἄβλαβοι.

Ἔτσι καὶ στοῦ πόνου τὸ βάσταγμα. Γνωρίζοντας τί βάσανα τοὺς προσμένανε ἂν τοὺς ἔπιανε ὁ ἐχτρός, προτιμοῦσανε πάντα τὸ σκότωμα. Μιὰ ὅμως καὶ πιανόντανε, μήτε σούβλισμα, μήτε ψήσιμο, μήτε ζωντανὸ γδάρσιμο δὲν τοὺς ἔβγαζε στεναγμό, δὲν τοὺς ἔχυνε δάκρυο. Τὸ πολὺ κανένα βρισίδι στὸν Τοῦρκο, κάποτες ὅμως καὶ τραγούδι ἀντὶς βρισίδι. *Καλὸ μολύβι*, εἴτανε ὁ χαιρετισμός τους στὸ κέρασμα. Σπαρτιατισμὸς ποῦ μᾶς φέρνει τρόμο ἐμᾶς τοὺς Ἕλληνες τοῦ Ἑλληνικοῦ Λεξικοῦ.

Σὰν ἀπόθνησκε Κλέφτης στὸν πόλεμο, πρῶτο του παρακάλιο εἴτανε νὰ κόψουνε οἱ κολλίγηδες τὸ κεφάλι του, νὰ μὴν τὸ πάρῃ ὁ Τοῦρκος. Μηγαρὶς δὲν τὸ λέει καὶ τὸ Τραγούδι ;

*) Ἡ ἀρχή του στὸν ἀριθ. 281.

(Διακοπή. Ἡ μισερὴ κρατεῖ τὰ βλέφαρα κλειστὰ καὶ ἀκκουμπᾷ τὴν κεφαλὴ στὸ τζάμι, ὅπου καθρεφτίζεται τὸ τρεμούλιασμα τῆς θάλασσας).

— Τὰ εἶδες νὰ τὰ παίρνουν καὶ νὰ φεύγουνε; Τί ἄσπρα ποῦ εἴτανε! Τἄχουνε βουτημένα σὲ δυνατὸ μπάλσαμο. Ἀμὲ τὰ δαχτυλίδια; Μαζὶ μ' ὅλα τὰ δαχτυλίδια; Εἶχες ἕνα μὲ μιὰ πέτρα πράσινη, κ' ἕνα μὲ τρία μαργαριτάρια, κ' ἕνα πλεχτὸ μὲ μάλαμα καὶ σίδερο, κ' ἕνα ἴσιο, ἕνα γυράκι γιαλιστερό, κι αὐτὸ μονάχο εἴτανε στὸ παραδαχτυλάκι.

(Διακοπή. Μιὰ ἔκφραση ἀπερίγραπτη φανερώνεται στὸ πρόσωπο τῆς μισερῆς, ἐνῷ ἐγκαταλείπει τὰ μπράτσα της πλάϊ στὰ πλευρά της, χαμηλώνοντας τὸ συμμάζωμά τους).

— Τί συλλογιέσαι; Τὰ ὀνειρεύεσαι; Ἂν σοῦ ξαναν θίζανε ζεστά.....

(Ἡ μισερὴ ἀνοίγει τὰ μάτια καὶ ἀνασκιρτᾷ, σὰν τὸν ἄνθρωπο ποὺ ξυπνᾷ ξαφνικά. Τὰ μπράτσα της ἀναταράζουνται).

Τί ἔχεις;

ΣΥΛΒΙΑ. — Παράξενο εἶναι: ἀληθινὰ κάποιες φορὲς μοῦ φαίνεται πὼς τἄχω πάλε, μοῦ φαίνεται πὼς νοιώθω τὸ αἷμα νὰ κατεβαίνῃ στὰ δάχτυλα ὥς τὴν ἄκρη. Τὴν ὥρα ποὺ μιλοῦσες, τὰ εἶχα....εἴτανε πιὸ ὄμορφα, Σειρηνούλα.

Η ΣΕΙΡΗΝΟΥΛΑ. — Πιὸ ὄμορφα;

ΣΥΛΒΙΑ. — Ἐσὺ θὰ μὲ παρηγορήσῃς, Σειρηνούλα. Δὲν μπορῶ νὰ πιάσω τὸ ἄστρο σου, μὰ μπορῶ καὶ βλέπω τὰ μάτια σου κι ἀκούω τὴ φωνή σου. Μεῖνε κοντά μου, τώρα ποὺ σὲ ξαναβρῆκα. Κ' ἐγὼ θὰ σὲ ἤθελα γι' ἀδερφή μου.

Η ΣΕΙΡΗΝΟΥΛΑ. — Ἤθελα νὰ σοῦδινα τὰ χέρια μου, ἂν δὲν εἴτανε τόσο ἄγρια καὶ μελαψά.

ΣΥΛΒΙΑ. — Εἶναι καλότυχα τὰ χέρια σου· ἀγγίζουνε τὰ φύλλα, τὰ λουλούδια, τὸν ἄμμο, τὸ νερό, τὶς πέτρες, τὰ παιδιά, τὰ ζῶα, ὅλα τἀθῶα πράματα. Εἶσαι καλότυχη, Σειρηνούλα, ἐσύ: ἡ ψυχή σου γεννιέται κάθε πρωΐ· πότε εἶναι μικρὴ σὰ μαργαριτάρι, πότε εἶναι μεγάλη σὰν τὴ θάλασσα. Δὲν ἔχεις τίποτα ἐσὺ καὶ τἄχεις ὅλα· δὲν ξέρεις τίποτα καὶ τὰ ξέρεις ὅλα.....

Η ΣΕΙΡΗΝΟΥΛΑ, *(γυρίζοντας ἄξαφνα καὶ κόβοντάς της τὴν ὁμιλία).* — Τἄκουσες τὸ κοπάδι τὰ πουλιά; Κύττα, κύττα πόσα χελιδόνια στὴ θάλασσα! Εἶναι παραπάνω ἀπὸ χίλια: ἕνα σύννεφο ζωντανό. Κύττα πῶς λάμπουνε! Τώρα φεύγουνε, πᾶνε σὲ μεγάλο ταξίδι, σὲ μιὰ χώρα μακρυνή· ὁ ἴσκιος περπατεῖ ἀπάνου στὸ νερὸ μαζί τους· κάποιο φτερὸ πέφτει· θὰ βραδυάζῃ· θὰ παντήσουνε τὰ καΐκια στάνοιχτὸ τὸ πέλαγο· θὰ δοῦνε τὰ φώσια, θὰ κούσουνε τὰ τραγούδια τῶν ναυτῶν· οἱ ναῦτες θὰ τἄ κυττᾶνε ποὺ θὰ περνοῦνε· θὰ περάσουνε ξυστὰ στὰ παννιά· κάποιο θὰ σκοντάψῃ, θὰ πέσῃ κουρασμένο στὴν κουβέρτα. Ἕνα βράδυ, ἕνα σύννεφο κουρασμένα χελιδόνια θὰ πέσουνε ἀπάνου σὲ μιὰ βάρκα, σὰν κοπάδι ψαρώνια στὰ δίχτυα τῆς στεριᾶς, καὶ θὰ τὴ σκεπάσουν ὅλη. Οἱ ναῦτες δὲ θὰ τὰ πειράξουνε. Δὲ θὰ κουνηθοῦνε, γιὰ νὰ μὴν τὰ τρομάξουν· δὲ θὰ μιλήσουν, γιὰ νὰ τἀφήσουνε νὰ κοιμηθοῦνε. Κ' ἐπειδὴ θᾷναι ὡς καὶ στὸν τσύπο τῆς ἄγκουρας καὶ στοῦ τιμονιοῦ τὸ δοιάκι, ἐκεῖνο τὸ βράδυ ἡ βάρκα θὰ μενίζῃ στὴν τύχη μὲ τὸ φεγγάρι. Μὰ τὴν α γή..... Ἄ! Ποιός σὲ φωνάζει;

(Κόβει στὴ μέση τὄνειρο, ἀκούγοντας μιὰ ξένη φωνὴ ἀνάμεσα στὶς ροδοδάφνες· κάνει νὰ φύγῃ).

— Γειά σου, γειά σου.

ΣΥΛΒΙΑ, *(μὲ ἀγωνία).* Εἶναι ἡ ἀδερφή μου. Μὴ φύγῃς, μὴν πᾷς ἀλλοῦ, Σειρηνούλα. Μεῖν' ἐδῶ τρογύρω. Ἔρχεται ἡ Μπεάτα.

Η ΣΕΙΡΗΝΟΥΛΑ. — Γειά σου, γειά σου. Θὰ ξαναγυρίσω.

(Φεύγει πρὸς τὴ θάλασσα, χάνεται μέσα στὸ γαλάζιο καὶ στὸν ἥλιο).

(Στἄλλο φύλλο τελιώνει)

ΟΙ ΠΕΤΡΟΧΑΡΗΔΕΣ

(Γράμμα στὸν κ. Παντελῆ Χόρν).

Ἀθήνα 4 τοῦ Ἀλωνάρη 1908

Φίλε ποιητή,

Δὲν ξέρω ἂν παίρνω νὰ σοῦ γράψω κινημένος ἀπὸ κριτικὸ ἢ ἀπὸ κανένα, λυρικὸ μονάχα, ἐνθουσιασμό. Ξέρω πὼς δὲν εἴταν ἀρκετὸ χτὲς τὴ νύχτα τὸ σφίξιμο τοῦ χεριοῦ μου· χρειάζοταν κ' ἕνα στεφάνι δάφνινο νὰ παραστήσῃ τὴν ἐντύπωσή μου σωστά.

Οἱ *Πετροχάρηδες* μοῦ δώσανε τὴ μεγάλη τραγικὴ συγκίνηση· ἀπὸ τὸ πρῶτο τἄκουσμά της, σὰ μᾶς τοὺς διάβασες, ἔννοιωσα τί ἀξίζουν. Τώρα τοὺς εἶδα. Ἡ ἐντύπωσή μου καθαρώτερη, δυνατώτερη· συγκρατητή, σὰν τὴ πνοὴ τοῦ τραγικοῦ ποὺ φυσᾷ μέσα στὸ ἔργο σου ἀπὸ τὸν πρῶτο ὡς τὸ στερνό του λόγο. Ἁπλὸ μαζὶ καὶ ζητητικό, χωρὶς κανένα φόρτωμα, μαζεμένο, λαϊκὸ μαζὶ καὶ ἀριστοκρατικό· ἔργο ρωμαϊκο, τραβᾷ πέρα ἀπὸ τὰ σύνορα τῆς ρωμιοσύνης, σὰν ὅλα τὰ ἔργα ποὺ βαραίνουν, πρὸς τὴν παγκόσμια διανοητικὴ συμπολιτεία. Ἀκκουμπᾷ στὴ ζωή, περνᾷ ἀπὸ τὄνειρο, φεύγει πρὸς τὴν ἰδέα. Τὴ μεγάλη σου τέχνη τὴν ὑπωπτεύτηκα ἀπὸ κάποιες σκηνὲς τοῦ *Ἀνεχτίμητου*. Νομίζω πὼς παρουσιάζεται τώρα ἡ τέχνη τούτη στοὺς *Πετροχάρηδες* πιὸ ἰσόρροπα, πιὸ πλαστικά. Οἱ ἥρωές σου, καὶ ἄνθρωποι καὶ σύμβολα. Πιὸ ἀνθρώπινη, καὶ θαμαστὴ μ' ὅλη της τὴ γυναίκεια ἀδυναμία, ἡ μητέρα, ἡ Πετροχάραινα — ὁ ἄντρας της, σκαλισμένος σὲ μάρμαρο· τὸ παιδί, ὁ *κλέφτης*, ἀλλάζει· ἡ ψυχολογία του δὲν εἶν' εὐκολόπιαστη· τρεμοπαίζει· ταράζει· ἀπορεῖς. Μὰ στὸ τέλος βλέπεις πὼς εἶναι κ' ἐκεῖνος ἕνα ὄργανο γιὰ νὰ δουλέψῃ ἡ *δικιοσύνη τοῦ Θεοῦ*. Ἐγὼ τὸν ἔκλαψα καὶ τὸν κλέφτη. Σὲ κυριεύει ὁ ἔλεος καὶ ὁ φόβος τῶν ἀρχαίων. Ἡ, σοῦ ἔρχεται νὰ σταυροκοπηθῆς. Σῶσον ἐλέησον! Θρησκευτικὴ ἡ ὀμορφάδα τῶν *Πετροχάρηδων*. Ἡ Μοῦσα τῆς ἀγωνίας σάλευε τὰ φτερά της ἀπανου ἀπὸ τὸ ἔργο σου. Ὅσο γιὰ τὴν ὑπερούσια Μάρω, τί φωτοχείμαρρο ἀπὸ ποίηση μυστηριώδικη ποὺ ἐξακοντίζει μέσα στὴ μιὰ τὴ νύχτα τὴν ἀτέλειωτη, ποὺ ξετυλίγεται τὸ δρᾶμα, μὲ ὅλο τὸ μεγαλεῖο τῆς νύχτας! Καὶ κάποιες φράσες, κάποια λόγια (ἔξαφνα ἡ λέξη *κλεφτουριά*, ἡ *μοῖρα* κτλ.) μὲ τί νόημα τὶς γιομίζεις!

Ὄχι ἐσένα, ἐμᾶς πρέπει νὰ συγχαροῦμε γιὰ τἀπόχτημα. Νομίζω πὼς ταίριαζε μὲ τὰ λιγοστὰ τοῦτα ἄταχτα καὶ βιαστικὰ λόγια νὰ σ' εὐχαριστήσω γιὰ τὴ χαρὰ ποὺ μᾶς προξένησες. Πῶς νὰ μὴν πιστεύω στὴ ζωὴ τῆς Τέχνης, στὴ νίκη τῆς γλώσσας ΜΑΣ, κάθε φορὰ ποὺ τέτοια ἔργα μᾶς προσφέρνουνται, στὸ πεῖσμα τῶν λογιώτατων τῆς Βαβυλωνίας, τῶν ἀχρείων, τῶν στραβῶν, καὶ τῶν κάθε λογῆς κοντόφωτων κι ἀναποφάσιστων!

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

ΘΑΡΡΕΙΣ

Στὸν πολύτιμό μας συνιδεάτη κ. Ph. Lebesgue.

— Θαρρεῖς πὼς δὲ μ' ἐκοίταξε
Ματιὰ πονετική;
Σιμά μου δὲν ἐγέλασε
Τὸ γέλι τὸ γλυκύ;
Σὰ δέντρον ἐραγίστηκε, σὰν κυπαρίσσι πέφτει.
Ψηλὴ φωνοῦλαν ἔβγαλε σὰν παληκάρι ποὺ εἶταν.
— Ποῦ εἶσαι, καλέ μου ἀδερφέ, καὶ πολυαγαπημένε;
Γύρισε πίσω πάρε μου, κόψε μου τὸ κεφάλι,
Νὰ μὴν τὸ πάρ' ἡ παγανιὰ μήτ' ὁ Γιουσοὺφ Ἀράπης,
Καὶ μοῦ τὸ πάῃ στὰ Γιάννινα, τοῦ Ἀλιπασᾶ τοῦ [σκύλου.

Μὲ τὴν ἴδια ἔννοια παράγγελνε ὁ Κλέφτης καὶ τὸ θάψιμό του καταπῶς τὸ λαχταροῦσε.

Τριάντα χρόνια Ἀρματωλός, κ' εἴκοσι χρόνια Κλέφτης!
Καὶ τώρα μοῦρθε θάνατος, καὶ θέλω νὰ πεθάνω.
Κάμετε τὸ κιβούρι μου πλατύ, ψηλὸ νὰ γίνῃ,
Νὰ στέκω ὀρθὸς νὰ πολεμῶ, καὶ δίπλα νὰ γεμίζω.

Τὸ Τραγούδι αὐτό, ποῦ μονάχα μέρος του βάλαμε ἐδῶ, ἀναγκάστηκε ὁ Ἱστορικὸς νὰ μᾶς πῇ πῶς τρέλλανε τὸν κόσμο σὰν πρωτοαπαγγέλθηκε σὲ Παρισιάνικο θέατρο μέσα, γιὰ νὰ μᾶς δείξῃ τὴ μεγάλη ἀξία του! Καὶ στὰ καλλιτεχνικά του καὶ σ' ὅλα του, ἀπὸ ξένες βοήθειες πρόσμενε ἀκόμα τὸ Ἔθνος!

Ὅσο κι ἂν εἴτανε ἡ ζωή τους τῶν Κλεφτῶν ἄγρια κι ἀπολίτιστη, σπάνια τοὺς ἔβλεπες σκληροὺς ἐκ' αἱμοβόρους. Σκοτώνανε, ἁρπάζανε, κουρσεύανε τὸν χτρό. Ἀπὸ Ἀσιατικοὺς ὅμως βαρβαρισμοὺς κι ἀπὸ βασανίσματα δὲν ἔννοιωθε ἡ ψυχή τους.

Ἀπολίτιστη κ' ἡ λατρεία τους, ὅμως σοβαρὴ καὶ βαθιά. Κεριακάτικο δὲν κατεβαίνανε νὰ προσκυνήσουνε. Τὸ πολὺ βάζανε κάποτες Κλεφτόπαππα καὶ τοὺς λειτουργοῦσε σὲ κανένα ρημοκκλήσι. Τὶς ἐπίσημες γιορτὲς τὶς τελούσανε ψέλνοντας ἀτοί τους ὅπως ὅπως μερικὰ Τροπάρια. Χέρι ὅμως νὰ βάλουνε σὲ ἱερὸ σκεῦος ἢ σ' ἀφιέρωμα, μήτε νὰ τὸ συλλογιστοῦνε. Ὅσο γιὰ ἀλλαξοπιστιά, αὐτὴ δὰ ποὺ καθὼς εἴδαμε ἄνοιξε βάραθρα καὶ βάραθρα μέσα στὶς χῶρες, μήτ' ἕνας τους ποτὲς δὲν τὴν ἀσπάστηκε, παρὰ προτιμήσανε πάντα τὸ βασάνισμα καὶ τὸ θάνατο, κ' οἱ Ἀντροῦτσοι καὶ μύριοι ἄλλοι ποῦ ρωτηθήκανε ἂ θένε νὰ γλυτώσουνε τουρκεύοντας. Τὴν ἴδια τὴν ἀφοσίωση, τὸν ἴδιον «Ἱπποτισμό», ἂς τὸν ποῦμε, παρατηρεῖς καὶ στὴν ἀδερφωσύνη τους. Πολλὲς φορὲς μπορούσανε τὰ Παληκάρια νἀφήσουνε τὸν ἀρχηγὸ καὶ νὰ σωθοῦνε. Πολλὲς φορὲς ἀπὸ δυὸ Κλέφτικα σώματα ποῦ πολεμούσανε Τούρκους, μπορούσε τὄνα νὰ ξεφύγῃ. Ὄχι ὅμως. Ἔμνησκε, κ' ἢ γλύτωνε, ἢ χαλνιότανε μαζὶ μὲ τἄλλο.

Τέτοια εἴτανε ἡ Κλέφτικη ἡ ψυχή. Τέτοια ἡ δύναμη ποῦ φυλάχτηκε μέσα στὸ Ἔθνος, ὕστερ' ἀπ' ὅλα τὰ βάσανα κι ἀπ' ὅλες τὶς ἁμαρτίες. Τέτοιο τὸ ὑλικὸ ποῦ σκάρωσε κ' ἔφερε σὲ κάποιο τέλος τὸν Ἱερὸ τὸν Ἀγώνα. Ζήτησε κι ὁ λεγάμενος ὁ «Λόγιος Ἑλληνισμὸς» κάτι νὰ κάμῃ. Ἔκαμε κάτι καὶ πιώτερο ἀπὸ κάτι, μὲ τὸ νὰ βγῆκε ὁ δύστυχος νὰ σμίξῃ κι αὐτὸς στὸν ἀγώνα. Θυσιάστηκε ἄδικα καὶ παράκαιρα στὸ Δραγατσάνι. Ζήτημα δὲν εἶναι πῶς ἂν ἔπαιρνε μαθήματα στὰ Κλέφτικα τὰ Πανεπιστήμια, θὰ μεγαλουργοῦσε κι αὐτός.

§ 19

Τὰ ἱστορικὰ τῶν Τραγουδιῶνε.

Δὲ θὰ σταματήσουμε γιὰ νἀκούσουμε καὶ τοῦ Φωριέλου τὶς κρίσες, τὶς ἀληθινὲς καὶ τὶς φιλοσοφικές, — ἐκεῖνες δὰ ποῦ ἔκαμαν τότες τοὺς δικούς μας καὶ τρίψανε τὰ μάτια τους κ' εἴδανε καὶ νοιώσανε τὸ τί θησαυρὸ φυλάγανε μέσα καὶ μέσα στὰ σπλάχνα τους. Εἶδος τέτοια ἀνάλυση ἔγινε ποῦ ἔγινε παραπάνω. Ἁπλότερα ἴσως, μὰ τοὐλάχιστο ἀπὸ δικήμας ψυχοβλεψιά, κι ὄχι ἐπειδὴ ἔτσι τὰ βλέπουνε οἱ ἄλλοι. Μερικὰ ὡς τόσο ἀπὸ τὰ ἱστορικὰ τῶν τραγουδιῶνε ταιριάζει νὰ εἰπωθοῦνε ἐδῶ, μιὰ καὶ μιλοῦμε γιὰ τὴν Κλέφτικη τὴ ζωή.

Τόσο στὴν ὄψη μου ἔρριξε
Τῆς θλίψης τὸν ἀχνό,
Μιὰ Μοῖρα, ποὺ ἀναστέναξε,
Σὰν κλάψιμο ὕστερνό,

Στὸ πλάγι μου ἀνερώτητη
Κάποια νυχτιὰ πικρή,
Στὰ ὀνείρατά μου ποὺ ἤρθανε
Φτερόσωμοι νεκροί :

Πού, τώρα, τὰ χεράκια τους,
Λευκότατα φτερά,
Δὲν ἀλαφροχαϊδεύουνε
Σὲ πόνο ἢ συφορά.. .

Μόνο, ἔτσι, φτερουγίζουνε
Τριγύρω μου νὰ εἰποῦν....
Πὼς σὲ ἄλλον Κόσμο ἀλλιώτικα
Μαθαίνουν νἀγαποῦν !

« — Θαρρῶ, πὼς δὲν ἐκοίτοξες
Ματιὰ πονετική.
Σιμά της δὲν ἐγέλασες
Τὸ γέλι τὸ γλυκύ !»

Σπέτσες 15 — 5 — 08.

ΓΙΑΝΝΗΣ ΠΕΡΓΙΑΛΙΤΗΣ

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἐντοκοι καταθέσεις

Ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα δέχεται ἐντόκους καταθέσεις εἰς τραπεζιτικὰ γραμμάτια καὶ εἰς χρυσὸν, ἤτοι εἰς φράγκα καὶ λίρας στερλίνας ἀποδοτέας εἰς ὡρισμένην προθεσμίαν ἢ διαρκεῖς.

Αἱ εἰς χρυσὸν καταθέσεις καὶ οἱ τόκοι αὐτῶν πληρώνονται εἰς τὸ αὐτὸ νόμισμα, εἰς ὃ ἐγένετο ἡ κατάθεσις εἰς χρυσὸν ἢ δι' ἐπιταγῆς ὄψεως (chèque) ἐπὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ κστ' ἐπιλογὴν τοῦ ὁμολογιούχου.

Τὸ κεφάλαιον καὶ οἱ τόκοι τῶν ὁμολογιῶν πληρώνονται ἐν τῷ Κεντρικῷ Καταστήματι καὶ τῇ αἰτήσει τοῦ καταθέτου ἐν τοῖς Ὑποκαταστήμασι τῆς Τραπέζης.

Τόκοι τῶν καταθέσεων.

1 1)2	τοῖς	ο)ο	κατ'	ἔτος	διὰ	καταθέσεις	6 μην.
2	»	»	»	»	»	»	1 ἐτ.
2 1)2	»	»	»	»	»	»	2 ἐτ.
3	»	»	»	«	»	»	4 ἐτ
4	»	»	»	»	»	»	5 ετ.

Αἱ ὁμολογίαι τῶν ἐντόκων καταθέπεων ἐκδίδονται κατ' ἐκλογὴν τοῦ κσταθέτου ὀνομαστικαὶ ἢ ἀνώνυμοι.

"Ο ΝΟΥΜΑΣ„

ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΚΕΡΙΑΚΗ

ΣΥΝΤΡΟΜΗ ΧΡΟΝΙΑΤΙΚΗ

Γιὰ τὴν Ἀθήνα Δρ. 3.— Γιὰ τὶς Ἐπαρχίες δρ. 7
Γιὰ τὸ Ἐξωτερικὸ φρ. χρ. 10.

Γιὰ τὶς ἐπαρχίες δεχόμαστε καὶ τρίμηνες (2 δρ. τὴν τριμηνία) συντρομές.

Κανένας δὲ γράφεται συντρομητὴς ἂ δὲ στείλει μπροστὰ τὴ συντρομή του.

10 λεφτὰ τὸ φύλλο λεφτὰ 10

ΒΡΙΣΚΕΤΑΙ. Στὰ κιόσκια (Σύνταγμα, Ὁμόνοια, Εθν. Τράπεζα Ὑπ. Οἰκονομικῶν, Σταθμὸς Τροχιόδρομου (Ἀκαδημία), Βουλή, Σταθμὸς ὑπόγειου Σιδερόδρομου (Ὁμόνοια), στὰ βιβλιοπωλεῖα «Ἑστίας» Γ. Κολάρου καὶ Σακέτου (ἀντίκρυ στὴ Βουλή).

ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ

Τὸ ἀθρωποκυνήγι — Ἡ Πολιτεία δολοφονεῖ — Ὁ Βικέλας — Μιὰ ἀδυναμία ἀκίντυνη — Ὁ διορισμὸς τοῦ Δροσίνη.

ΦΩΝΑΖΟΥΝ ἀκόμα καὶ χαλνοῦν τὸν κόσμο οἱ φημερίδες γιατὶ σκοτώθηκε ὄξω ἀπὸ τὴν Ἀθήνα — ὄχι, φυσικά, καὶ τόσο παληκαρίσια — ἕνας «ἐπικηρυγμένος» ληστής, ὁ Λέφας, ἀπὸ τρεῖς ὑπαξιωματικοὺς τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατοῦ. Τὸ εἴπαμε, πὼς δὲ σκοτώθηκε τόσο παληκαρίσια, πὼς γιὰ τὸ σκοτωμό του δὲν μποροῦνε νὰ καμαρώνουν οἱ Ἕλληνες ὑπαξιωματικοί, πὼς κι ὁ ἀθρωπισμὸς ἀκόμα σὰ νὰ ξέπεσε λίγο μ' ἕνα τέτιο φέρσιμο, — μὰ ποιός φταίει γιὰ ὅλ' αὐτά ;

Οἱ φονιάδες φταῖνε τὸ λιγότερο. Καὶ τὸ μεγάλο φταίξιμο πέφτει στὴν Πολιτεία ποὺ δημιουργεῖ τοὺς τέτιους φονιάδες, μὲ τὸ νὰ ἐπικηρύχνει κάθε λίγο καὶ λιγάκι ὅσους κακούργους δὲν μπορεῖ νὰ πιάσει μὲ τὰ ὄργανά της. Μὲ τὶς τέτιες — ἀσυλλόγιστες, τὶς περσότερες φορὲς — ἐπικήρυξες, ἡ Πολιτεία μεταμορφώνει τὸν κάθε στρατιώτη καὶ τὸν κάθε πολίτη σὲ ἀθρωποκυνηγὸ ποὺ δολοφονεῖ ὄχι γιὰ νὰ γλυτώσει τὴν κοινωνία ἀπὸ ἕναν κακοῦργο ποὺ τὴν ἀτιμάζει, ἀλλὰ γιὰ νὰ τσεπώσει τοὺς παράδες ποὺ ἔχει τάξει ἡ Πολιτεία γιὰ τὸ κεφάλι του.

Νὰ σκοτώνει κανεὶς γιὰ νὰ πάρει πεντακόσες ἢ χίλιες ψωροδραχμές, δὲν πιστεύουμε νἄναι οὔτε τόσο παληκαρίσιο οὔτε τόσο τίμιο.

★

ΑΔΙΚΑ λοιπὸν τῶν ἀδίκων ὁ κ. Λεβίδης βγῆκε μ'ἕνα ὑπουργικὸ γράμμα του νὰ δικιολογήσει τὴ δολοφονία τοῦ Λέφα καὶ νὰ μᾶς πεῖ, ἀραδιάζοντας ἔγγραφα καὶ ἐντάλματα, πὼς πάει καλὰ σκοτωμένος.

Ἡ ἀπάντηση στὸ Ὑπουργικὸ μανιφέστο εἶναι πρόχειρη καὶ πολὺ ἁπλή :

—Τί θρέφεις τότε τόσους γαλονάδες καὶ τόσο στρατό, ὅτα δὲν μπορεῖς νὰ πιάσεις ἕνα φυγόδικο, μὰ ἀναγκάζεσαι νὰ τὸν ἐπικηρύξεις, νὰν τονὲ βαφτίσεις δηλ. ληστή, γιὰ νὰ τὸν ξεφορτωθεῖς ἀπὸ τὴ ράχη σου ;

Ὁ Λέφας τιτλοφορίεται στὸ Ὑπουργικὸ ἔγγραφο *φυγόδικος*, ποὺ πάει νὰ πεῖ πὼς δὲν εἶχε δικαστεῖ ἀκόμα. Κ' ἕνας ἄθρωπος δὲν μπορεῖ νὰ καταδικαστεῖ σὲ θάνατο (γιατὶ *ἐπικήρυξη* αὐτὸ θὰ πεῖ) ὅσο δὲ δικάζεται, ἀφοῦ ἀπὸ τὴ δίκη μπορεῖ νὰ βγεῖ κι ἀθῶος.

Νά, λοιπὸν ποὺ ἡ ἐπίσημη Πολιτεία δολοφονεῖ κα δημιουργεῖ μάλιστα κι ἄλλους δολοφόνους.

★

ΧΩΡΙΣ νἄναι τόσο σοφὸς καὶ τόσο μεγάλος ὁ μακαρίτης ὁ Δ. Βικέλας, καθὼς μᾶς τὸν παραστήσανε οἱ φημερίδες καὶ τὸ δημοσιογραφικὸ ποίημα τοῦ κ. Πολέμη, δὲν μπορεῖ νὰν τοῦ ἀρνηθεῖ κανεὶς πὼς εἴταν ἄθρωπος ποὺ ὁποια δουλιὰ καταπιανότανε τὴν τέλιωνε, ἀφοῦ ἀφοσιονότανε ὁλόψυχα σ' αὐτή.

Τὸ χάρισμά του αὐτὸ τὸ ἀπόδειξε μὲ τὸ «Σύλλογο τῶν Ὠφελίμων βιβλίων». Ὅσο ἀνώφελα κι ἂν ἀποδείχτηκαν αὐτὰ τὰ βιβλία κι ὅσο νερόβραστα καὶ πισωδρομικὰ κι ἂ λειτουργοῦσε ὁ Σύλλογος αὐτός, ὁ Βικέλας μένει πάντα ὁ ἄθρωπος ποὺ τὸν ἵδρυσε, ποὺ τονὲ στήριξε καὶ ποὺ τὸν κίσηνε. Καὶ δὲν εἶναι λίγο μιὰ τέτια δουλιὰ γιὰ ἕναν ἄθρωπο.

Τόσο ἔβλεπε, τόσο μποροῦσε καὶ τόσο ἔκανε. Ἂν ὁ Βικέλας ἔβλεπε πλατύτερα, θὰ δούλευε καὶ πλατύτερα. Νὰ εἶστε βέβαιοι γι' αὐτό. Νὰ εἶστε ἀκόμα βέβαιοι πὼς ἕνας ἄθρωπος, σὰν τὸ Βικέλα, στὸ πλάϊ μας θὰ ὠφελοῦσε σημαντικὰ τὴ δουλιά. Γιατὶ ὁ Βικέλας ἤξερε καὶ νὰ δουλεύει καὶ νἀφοσιώνεται καὶ νὰ θυσιάζεται γιὰ ὅ,τι καταπιανότανε.

★

ΕΙΧΕ κ' ἕνα ἄλλο, μεγάλο κι αὐτό, χάρισμα ὁ μακαρίτης. Νὰ μὴ γκρινιάζει. Τόσα χρόνια δούλευε μαζὶ μὲ τὸ Δροσίνη κι ὅμως κανεὶς δὲν τὸν ἄκουσε νἀνοίξει ποτὲ τὸ στόμα του καὶ νὰ πεῖ κακὸ γιὰ τὸ σύντροφό του. Χάρισμα μεγάλο κι αὐτό. Ὅσο γιὰ τὴν παιδιάστικη ἀδυναμία του νἄναι καὶ νὰ λέγεται πάντα *Πρόεδρος*, δὲν ἔχει καμιὰ σημασία. Ἂς τὸν εἴχαμε ἐμεῖς τὸ Βικέλα μαζί μας καὶ Πατριάρχη τονὲ λέγαμε. Τί εἴχαμε νὰ χάσουμε ;

★

ΝΑ, καὶ μιὰ καλὴ πράξη τοῦ κ. Στάη, τὸ νὰ διορίσει τὸ Δροσίνη γενικὸ ἐπιθεωρητὴ στὰ Δημοτικὰ σκολειά. Φυσικά, ὁ Δροσίνης δὲν εἶναι ὁ χρειαζούμενος ἄθρωπος ποὺ θ' ἁρπάξει τὸν μπαλτὰ στὰ χέρια καὶ θἀρχινήσει δεξιὰ ζερβὰ νὰ γκρεμίζει ὅ,τι σάπιο βρίσκεται στὰ σκολειά μας, μὰ ἐπιτέλους ὁ διορισμός του μπορεῖ νὰ λογαριαστεῖ σὰν ἕνα βῆμα θαρρετὸ πρὸς τὰ μπροστὰ καὶ σὰ μιὰ ἐλπίδα πώς, μιὰ κ' ἔγινε ἡ καλὴ ἀρχή, θἀρθεῖ μεθαύριο ἕνας ἄλλος Ὑπουργὸς τῆς Παιδείας ποὺ θὰ βρεῖ τὸν Ἡρακλῆ γιὰ τὴν περίφημη αὐτὴ κοπριὰ τοῦ Αὐγείου ποὺ λέγεται «Δημοτικὴ Ἐκπαίδευσις».

Ὅσο καὶ νἄναι Ὑπουργὸς τῆς ρεκλάμας ὁ κ. Στάης, αὐτὴ τὴ φορὰ δούλεψε κάπως πιὸ ἀνοιχτὰ καὶ πιὸ ὄξω ἀπὸ τὴ ρουτίνα.

Ἔτυχε ἀφορμὴ νἀναφέρουμε κάπου πῶς τὰ ποιητικὰ ἐκεῖνα ἔργα ἀντιλαλούσανε στὰ βουνὰ ὀρφανὰ ἀπὸ πατέρα. Ὁ πατέρας εἴτανε ἢ ἄγνωστος Κλέφτης ποῦ εἶδε κ' ἔπραξε τὸ θέμα τοῦ Τραγουδιοῦ του, ἢ τυφλὸς ραψῳδὸς ποῦ γύριζε ἀπὸ χώρα σὲ χώρα, ἀπὸ χωριὸ σὲ χωριό, μὲ τὴ λύρα στὸ χέρι, καὶ τραγούδαγε στὶς γιορτές, στὰ πανηγύρια, στὰ φαγοπότια. Ὁρίστε λοιπὸν κι ἄλλο χαραχτηριστικὸ ποῦ μᾶς ξαναφέρνει στοὺς Ὁμηρικοὺς τοὺς καιρούς, ὁρίστε ποῦ δὲ ρητορεύουμε σὰν τὸ λέμε καὶ τὸ φωνάζουμε πῶς τὰ ἴδια τὰ στοιχεῖα ποῦ γεννήσανε τὸν παλιὸ τὸν Ἑλληνισμό, ξαναγεννήσανε καὶ τὸ νέο, μ' ἀναλογία στάποτελέσματα, ποῦ σὲ κάμνει πολλὲς φορὲς καὶ νομίζεις πῶς βρίσκεσαι σὲ πολὺ παλαιϊκώτερα χρόνια.

Τὸ ἀναφέραμε καὶ μιλῶντας γιὰ τὴν ἐθνική μας φιλολογία. Ὅλο τὸ Ἔθνος τότες θρεφότανε μὲ τῶν Τραγωδιῶνε τὸ μάννα. Τὸ πῶς εἴτανε τὰ Τραγούδια τὸ μεγαλήτερο στολίδι στὰ φαγοπότια τῶν παλληκαριῶν τῆς Λερῆς Φουστανέλλας, κοντὰ στὸ νοῦ. Μὰ ὅλος ὁ Ἑλληνικὸς ὁ Λαός, φτωχοὶ καὶ πλούσιοι, μικροὶ καὶ μεγάλοι, τἀγαπούσανε, τἀκούγανε, καὶ συνεπαιρνόντανε ἀπὸ τὴ μαγικὴ μελῳδία τους. Ὡς κ' οἱ Τοῦρκοι μεγιστᾶνες τὰ φιλοξενούσανε στ' ἀρχοντικά τους. — «Μὴ σοῦ κακοφανῇ, Ἀγᾶ μου», εἶπε μιὰ φορὰ ὁ Νικόλας ὁ Λάμπρος, ὁ Σπετσιώτης στὸν Κυβερνήτη τοῦ Νιόκαστρου, τραγουδῶντας του τὸ

Διψάει κι ὁ δόλιος Ζαχαριᾶς γιὰ τούρκικα κεφάλια,

«Μὴ σοῦ κακοφανῇ, Ἀγᾶ μου, τὸ Τραγούδι τὸ λέει» — «Δὲν πειράζει, ρεΐζη Νικόλα, ἀποκρίθηκε ὁ Ἀγᾶς, πήγαινε ὁμπρός». Ὡς καὶ τοὺς ἐχτροὺς λοιπὸν τοὺς μάγευε ἡ Κλέφτικη ἡ Μοῦσα.

Οἱ πιώτεροι ἀπὸ τοὺς ραψῳδοὺς εἴτανε ἁπλοὶ ἀντίλαλοι, δὲν εἴτανε νὰ ποῦμε οἱ πατέρες τῶν τραγουδιῶν τους. Ἄλλοι πάλε τἀλλάζανε, τὰ τερνεύανε καὶ τὰ στολίζανε. Αὐτὲς οἱ ἀλλαγὲς πρέπει νὰ φέρανε τὰ ξαναλέγματα ποῦ παρατηροῦμε σὲ πολλά τους, τἀπανωτὰ ἐκεῖνα κελαϊδοσκορπίσματα ποῦ κάνουνε τὸ τραγούδι καὶ φαίνεται τόσο ἀγριωπό, ἀκανόνιστο καὶ πολύλαλο σὰν τὸ τρεχάμενο τὸ νερό, ὅσο εἶναι δραματικὸ καὶ μυριοζώντανο σὰν τὴν κλέφτικη τὴ ζωή.

Ὡς τόσο κάπου ἐδῶ τονὲ χάνουμε πάλε τὸν ἱστορικό μας. Δηλαδὴ χάνεται ἴδιος του. Ἀγωνίζεται πάλε νὰ μᾶς ξηγήσῃ πῶς συνέβηκε, ἀπὸ τέτοιους *ἄπλαστους κι ἀκαλλώπιστους τύπους* νὰ βγοῦνε τέτοια τέλεια ἔργα ! Καὶ ζητάει βοήθεια ἀπὸ τὰ κριτικὰ ξηγήματα τοῦ Φωριέλου. Ἀφίνουμε τοὺς λίγους μεγάλους μας Τεχνῖτες νὰ μᾶς ποῦνε ἂν τοὺς βρίσκουνε *ἄπλαστους* κι *ἀκαλλώπιστους* τοὺς τύπους ποῦ κ' ἐκεῖνοι, σὰν ἀληθινοὶ γνωριστάδες τῆς Ἑλληνικῆς ψυχῆς, διαλέξανε γιὰ τἀθάνατα ἔργα τους. Ἐμεῖς ἐδῶ ρωτοῦμε ἕνα πρᾶμα μονάχα. Ἂν ἀκούστηκε δηλαδὴ ποτὲς στὸν κόσμο τέλειο ποιητικὸ καλλιτέχνημα δίχως καὶ τέλειους τύπους.

Δὲν εἴτανε δυνατό, στὰ πρόχειρα αὐτὰ σημειώματα νὰ εἰπωθοῦνε περσότερα γιὰ τὴν Κλέφτικη τὴ ζωή. Θὰ μείνῃ κι αὐτῆς τῆς Ἐθνικῆς φλέβας ἡ σωστὴ μελέτη στοὺς πιὸ ἄξιους ποῦ ἔρχουνται κατόπι, τοὺς πιὸ φωτισμένους ἀπὸ τὸ σιγανό, μὰ βέβαιο ἄλλαγμα τῆς Ἐθνικῆς συνείδησης τὰ λίγα αὐτὰ χρόνια. Ἐμᾶς ἀρκετὴ χαρά μας ποῦ ἀξιωθήκαμε νὰ καταθέσουμε κλωνὶ δάφνης στοῦ νέου Ἑλληνισμοῦ τὸ Ἡρῶο.

Ἐπίλογος.

Ἔτσι πέρασε τὸ πολύπαθο αὐτὸ Γένος ἀπὸ τὰ βάθια τοῦ ξεπεσμοῦ στὸν ξαναγεννημό. Βκστάχτηκε, ναί. Βαστάχτηκε ὅμως ὄχι μὲ τὸ χαραχτήρα καὶ μὲ τὸ παράδειγμα τῆς καλῆς, τῆς προκομένης με-

ΘΕΑΤΡΙΚΑ

Ι

ΤΟ ΧΕΛΙΔΟΝΙ

Δρᾶμα σὲ μέρη τρία.

Συγραφέας : Παῦλος Νιρβάνας.

Ὁ κ. Παῦλος Νιρβᾶνας παρουσιάστηκε φέτος μὲ δεύτερο δραματικὸ ἔργο, τὸ «Χελιδόνι» ποὺ παίχτηκε τὴν περασμένη βδομάδα στὸ «Θέατρο τῆς Κυβέλης».

Ὁ συγραφέας πῆρε καὶ ξετύλιξε στὴ σκηνὴ μιὰ ἀσήμαντη κοινωνικὴ ἱστοριοῦλα, γαρνιρισμένη μὲ ἀρκετὴ ποιητικὴ προσπάθεια, ποὺ τὸ πολὺ πολὺ νὰ εἶταν κατάλληλη γιὰ βάση φημεριδιάτικης ἐπιφυλλίδας. Χιλιοπιασμένο καὶ χιλιογραμμένο θέμα, ποὺ γιὰ νὰ τὸ ξαναπιάση κανεὶς καὶ νὰ τὸ ξαναγράψη πρέπει νὰ ἔχη νὰ πῆ κάτι πολὺ καινούριο καὶ πρωτότυπο.

Ὁ Ἀντρέας Λώρης, ἕνας νέος, μὰ σοφὸς φυσιοδίφης γνωρίζει μιὰ ἀνοιξιάτικη βραδιὰ κ' ἐρωτεύεται τὴ Λιλή, καὶ τῆς δίνει τὸ πρῶτο φίλημα στὸν κῆπο, σιμὰ στὰ νυχτολούλουδα. Ἡ Λιλὴ σὲ λίγο γίνεται γυναῖκα τοῦ Λώρη, κ' ὕστερα ἀπὸ ἕνα χρόνο, τὴν ἄνοιξη πάλε, στὸν ἴδιο κῆπο, σιμὰ στὰ νυχτολούλουδα, παίρνει τὸ φιλὶ ἑνὸς ἄλλου τοῦ Πέτρου Μαρῆ, νέου ποὺ μόλις γύρισε ἀπὸ μιὰ στρατιωτικὴ σκολὴ τῆς Εὐρώπης, καὶ ποὺ φιλοδοξεῖ νὰ καταταχτῆ στὸ στρατό. Ὁ Ἀντρέας Λώρης ποὺ βλέπει αὐτὴ τὴ σκηνὴ τοῦ κήπου ἀπὸ τὸ παράθυρο τοῦ γραφείου του, συντριμένος γιὰ τὸ γκρέμισμὰ τοῦ ὀνείρου του, ἀποφασίζει νὰ φύγη μακρυὰ ἀπὸ τὸ σπίτι του ἀφίνοντας μάλιστα στὴ μέση καὶ κάτι σπουδαῖες ἐπιστημονικές του ἐργασίες, — ἴσως γιὰ νὰ μὴν ξαναγυρίση πιά....Εἴτανε μιὰ φωλιὰ χελιδονιοῦ στὸ παράθυρο τοῦ γραφείου του. Αὐτὴ γκρεμίστηκε, μὰ θὰ ξαναχτιστῆ. Ἡ δική του φωλιὰ μόνο δὲ θὰ χτιστῆ ποτέ.

★

Γύρω ἀπὸ τὴν τέτοια ὑπόθεση, πλέκεται τὸ δρᾶμα μὲ ἄψυχη φλυαρία, ποὺ γιὰ χάρη της χρειάστηκαν κι ἄλλα πρόσωπα. Ὁ κ. Λαουδάρης παλιὸς καθηγητὴς τοῦ Ἀντρέα Λώρη καὶ ἰδεολόγος, ἡ γυναῖκα του Εὐδοκία ποὺ ἀφοῦ «πολλοὺς ἠγάπησε» ἔγινε στὸ τέλος γυναῖκα τοῦ γέρο Λαουδάρη, καὶ μᾶς παρουσιάζεται σὰ μιὰ χυδαία μεσίτρα στὸν ἔρωτα τῆς Λιλῆς καὶ τοῦ Πέτρου Μαρῆ, καὶ ὁ βοηθὸς τοῦ κ. Λώρη Λύσανδρος, ἀζουγράφιστος ψυχολογικὰ ἀπὸ τὸ συγραφέα.

Ἡ πρώτη πράξη χάνεται σ' ἕνα κουβεντολόγημα ξένο ἀπὸ τὸ μῦθο τοῦ δραμάτου. Μόνο τὰ πρόσωπα γνωρίζουμε καὶ τὸ χαραχτῆρα τους μαθαίνουμε. Μὰ μιὰ ὁλόκληρη πράξη, γι' αὐτὸ μόνο, τί ἀτεχνία τοῦ συγραφέα πρέπει νὰ φανερώνη ;

Στὴ δεύτερη πράξη μᾶς ξαφνιάζει ἡ γλήγορη καὶ μ' ὅλες τὶς δικαιολογίες τοῦ συγραφέα κάπως ἀδικαιολόγητη ἐρωτικὴ ἐξομολόγηση τοῦ Πέτρου Μαρῆ. Πιάνει τὴ Λιλὴ ἕνας πονοκέφαλος, προτείνει ὁ κ. Λαουδάρης ἕναν περίπατο στὸν κῆπο γιὰ νὰ πάρη ἡ κυρία Λώρη ἀέρα, τὴ φιλεῖ ὁ Μαρῆς, καὶ βλέπει τὴ σκηνὴ αὐτὴ ὁ Λώρης. Ἄτεχνα ὅλα καὶ ἀφύσικα. Καὶ τὸ ἀτεχνότερο ἀπ' ὅλα. Ὁ Ἀντρέας Λώρης βλέποντας τὴ φριχτὴ αὐτὴ σκηνή, ποὺ τοῦ γυρίζει τὰ φρένα, ποὺ καταλεῖ τὸν κόσμο του, τὴν ψυχή του, τὸ εἶναι του, τί βρίσκει νὰ ξεφωνίση; — «Στὰ ἴδια νυκτολούλουδα !»

Τόσο ποιητὴς ὁ ἄνθρωπος στὴν τέτοια στιγμή, ὄχι μόνο ψεύτικος μᾶς παρκσταίνεται, μὰ ἀναίστητος καὶ γελοῖος. Χαθηκε μιὰ φωνὴ πόνου, μιὰ λέξη κατάρας, ἕνα φρίκης μουγκρητό ;

Ἡ τρίτη πράξη ἀρχίζει μ' ἕνα διάλογο τοῦ Ἀντρέα Λώρη μὲ τὸν κ. Λαουδάρη Καὶ φαίνεται παράξενο πὼς ὁ Ἀντρέας μιλεῖ σοβαρὰ καὶ μπιστεμένα μὲ τὸν ξαναμωραμένο καθηγητή, ποὺ λίγο πρίν, στὴν πρώτη πράξη ἔπαιζε μαζί του καὶ κορόϊδευε. Ἀφίνουμε ποὺ στὸ διάλογο αὐτόνε οἱ χαραχτῆρες μπερδεύουνται καὶ παρασταίνεται ὁ ἰδεολόγος κ. Λαουδάρης πραγματιστής, κι ὁ πραγματιστὴς κ. Λώρης ἰδεολόγος.

Ἡ σκηνὴ τῆς ἀντάμωσης τοῦ Ἀντρέα μὲ τὴ Λιλὴ κουραστική, μονότονη, ἄψυχη. Μόνο στὸ τέλος, ποὺ θέλει ἡ Λιλὴ νὰ δικαιολογηθῆ γιὰ τὸ φέρσιμό της, γιὰ τὸ φιλὶ τοῦ κήπου, καὶ δὲ βρίσκει λόγια καὶ μπερδεύεται ἡ γλῶτσα της, καὶ τὸ στῆθος της φουσκώνει, κι ὅμως καταλαβαίνει πὼς κάποιο δίκιο τὴ διαφεντεύει, πὼς ὅ,τι ἔκανε τὸ ἔκανε ἄθελα, πὼς τὴν ἔσπρωχνε κάτι ἄγνωστο, ἀνείπωτο, ἄφαντο, κι ὅμως ἀληθινό, — χαράζει κάποια αὔρα κάποιας ἀληθινῆς ποίησης. Τὸ ἄγνωστο καὶ τὸ ἄφαντο, εἶναι ἡ ἄνοιξη, τῆς φύσης τὸ ἄνθισμα καὶ τὰ νιάτα ποὺ προσκαλοῦν ὅλους στὸν ἔρωτα, ποὺ ξανάβουν τὶς αἴστησες καὶ μεθᾶνε τὶς ὁρμές.

★

Γιατί γράφτηκε αὐτὸ τὸ ἔργο ; Γιὰ νὰ πῆ μερικές ποιητικὲς φράσες ὁ συγραφέας ἢ γιὰ νὰ δώση νέο τόνο στὸ αἰώνιο κοινωνικὸ ζήτημα τῆς τιμῆς ;

Κατὰ τὴν ταπεινή μας γνώμη, ἂν εἶναι ποτὲς νὰ γίνη τὸ στερνὸ τὸ δοκίμασμα, ἕνας καὶ μοναχος τρόπος ὑπάρχει, ἡ σοβαρὴ ἡ μελέτη τῆς Ἐθνικῆς Ἱστορίας, ξεγυμνωμένης ὅμως κι ἀπαλλαγμένης ἀπὸ τὰ πατηλὰ καὶ χαυνωτικὰ στολίδια ποῦ τῆς βάζανε ὡς τὰ σήμερα οἱ ἱστορικοί μας.

Σοβαρὴ καὶ πραχτικὴ μελέτη ἀκόμα τὸ Ἔθνος δὲν ἔκαμε. Ὅλα τὰ καταπιάστηκε, αὐτὸ ὄχι. Σὰ μελετήση καὶ νοιώση ὁ Ἑλληνικὸς ὁ Λαὸς ποιὰ εἶναι ἡ δύναμή του καὶ ποιὰ ἡ ἀδυναμία του, τότες θἄχη δικαίωμα νὰ ἐλπίζη πῶς ἴσως ἀληθέψουνε μιὰ μέρα τἀγαπημένα του ὄνειρα.

ΤΕΛΟΣ

ΑΡΓΥΡΗΣ ΕΦΤΑΛΙΩΤΗΣ

ρίδας του, παρὰ μὲ τὴν πεισματάρικη ἀντίσταση τῶν κακόμοιρων ποῦ βρεθήκανε κολλημένοι στὸ χῶμα, στὰ βράχια ἢ στ' ἀκρογιάλια, κι ἀρχίσανε ἀπὸ τὴν πρώτη στιγμὴ νὰ σαλεύουνε καὶ νὰ λαχταροῦνε. Δὲν εἴχανε φωτισμένους ἀρχηγοὺς νὰ τοὺς ὁδηγήσουνε, εἴχανε ὅμως τἀθάνατα χαραχτηριστικὰ τῆς φυλῆς, κι αὐτὰ τοὺς φέρανε σὲ κάποιο σωτήριο δρόμο. Ὅσο κι ἂ στάθηκε αὐτὸς ὁ δρόμος ἀνώμαλος καὶ στραβός, ἕνα τέλος τὸ βρήκανε πάντα οἱ ἀγῶνες τους.

Εἴτανε τὰ μπόδια τῆς τέλειας ἐπιτυχίας πολλά. Κληρονομικά, θὰ πῆτε, ψεγάδια κ' ἐκεῖνα, καὶ μάλιστα ἡ ζούλια, ἡ φιλοπρωτία, κ' ἡ ἀνυποταξιά. Ὅμως τίποτις δὲν τοὺς ἔβλαψε τόσο ὅσο οἱ δυὸ οἱ φοβερὲς ἀρρώστιες ποῦ τὶς *θρέφανε* οἱ ἀνώτεροί τους ἀντὶς νὰ τὶς πολεμοῦνε· ὁ *δασκαλισμός*, κ' ἡ *ἐλπίδα τῆς ξένης βοήθειας*. Ἔμεινε ἐξαιτίας τους μισὴ ἡ δουλειά. Τὶς σέρνουνε ἀκόμα τὶς ἀλυσίδες ἀρίθμητοι ἀδερφοί τους ποῦ ἔπρεπε νὰ συνεργάζουνται σήμερα μαζί τους γιὰ ἕνα τέλειο καὶ γνήσιο ξαναπλάσιμο τοῦ νέου Ἑλληνισμοῦ. Εἶναι ἄραγες ἀργὰ νὰ διορθωθῆ τέτοιο ὁλέθριο χώρισμα ; Θὰ κατορθωθῆ ἄραγες ἡ πολιτικὴ ἡ ἕνωση τῆς φυλῆς, ὕστερ' ἀπὸ τοὺς νέους τριβόλους ποῦ ξεπρόβαλαν ἀπὸ τότες ;

Οὔτε τὸ ἕνα κατάφερε, οὔτε τὸ ἄλλο. Ὁ λυρισμός του εἶναι κοκκινισμένος, πουντραρισμένος, βαμένος, φτιασιδωμένος. Τίποτα βαθύ, αἰσταντικό, ἀληθινό Ἡ ψευτιὰ μὲ ὅλες τὶς μορφὲς κι ἀπὸ ὅλες τὶς μεριές, φτασμένη σὲ θαμαστὴ εἰδικότητα. Ὅποια κουβεντούλα κολακεύει τὸν κοσμάκη, ὅποια ἰδεούλα εὐχαριστεῖ τὶς κυρίες, ὅποια ποιητικὴ φράση χτυπάει καλὰ στ' αὐτιά, ὅποιο ἰδανικὸ ἔρχεται σύφωνο μὲ τὴν ψευτοζωὴ τῆς ψευτοκοινωνίας, ὅλα ὅλα ἀραδιασμένα, καλοχτενισμένα, καλοθεμένα σὰ σὲ βιτρίνα ἐμπόρου, γιὰ νὰ φαντάξουν.

Καὶ ὅμως ὁ κ. Νιρβάνας θὰ ἔπρεπε κάτι νὰ κάμη στὴ φιλολογία μας. Μὰ παρασύρθηκε ἀπὸ τὴν εὔκολη δόξα. Ἔγινε τὸ χαϊδεμένο παιδὶ τῆς δημοσιογραφίας καὶ τῶν περιοδικῶνε μὲ τὸ καλὸ χαρτὶ καὶ τὶς καλλιτεχνικὲς εἰκόνες, κι αὐτὸ τοῦ ἔφτασε. Νομίζει κανεὶς πὼς ἡ φιλοδοξία του ξετελειώθηκε.

★

Ἡ γλῶσσα τοῦ ἔργου πέρα πέρα καθαρεύουσα, μὲ μερικὲς ἀπιστίες. Τώρα τελευταῖα ξεφύτρωσε μιὰ τάξη ἀπὸ ἀνθρώπους τῶν γραμμάτων (!) ποὺ κολακεύουνται νὰ ὀνοματίζουνται δημοτικιστάδες καί .. νὰ γράφουν καθαρεύουσα. Ἀπὸ τὴν τάξη αὐτὴ φαίνεται πὼς σέρνει κι ὁ κ. Νιρβάνας.

Ὅσο γιὰ τοὺς ἠθοποιοὺς δὲν περιμέναμε μεγάλα πράματα. Ἀπὸ ἀχάριστο ἔργο δὲν μποροῦσαν βέβαια νὰ πάρουν δύναμη. Σημειώνουμε μόνο τὴν καλοπροαίρετη προσπάθεια τῆς κ. Κυβέλης Ἀδριανοῦ, στὸ ρόλο τῆς Λιλῆς Λώρη.

ΙΙ

ΟΙ ΠΕΤΡΟΧΑΡΗΔΕΣ

Δρᾶμα σὲ τρεῖς πράξες.

Συγραφέας Σ. Χαρλῆς.

Μαθαμε ἀπὸ τὶς φημερίδες πὼς τὸ ψευτόνομα τοῦ Χαρλῆ, κρύβει τὸν κ. Παντελῆ Χόρν τὸ συγραφέα τοῦ «Ἀνεχτίμητου». Ὁ κ. Χόρν εἶναι ἀληθινὸς δημοτικιστής, ποὺ ἀγάπησε μὲ τὰ γερὰ τὸν ἀγῶνα, καὶ ποὺ ἀφιέρωσε μάλιστα τὸ πρῶτο του βιβλίο τοῦ Ψυχάρη. Οἱ «Πετροχάρηδες» εἶναι τὸ πρῶτο του ἔργο ποὺ ζωντανεύτηκε πάνου στὴ σκηνή. Ἡ γλώσσα τοῦ ἔργου ἀληθινὰ δημοτική πλούσια καὶ χρωματισμένη, βαρειὰ σὰ χρυσάφι καὶ μαζὶ ἀνάλαφρη σὰν αὔρα δροσερή. Ὁ συγραφέας βούτηξε μέσα στὴ Ρωμιοσύνη καὶ θέλησε ἀπὸ κεῖ νὰ βγάλη τὸ μαργαριτάρι τῆς τέχνης του. Πάσκισε ν' ἀνεβάση *δική μας* ζωὴ πάνου στὴ σκηνή, ὀνειρεύτηκε τὸ θέατρο μὲ *δικό μας* παλμό, πολέμησε νὰ σκορπίση ψυχὴ ἐκεῖ, ποὺ βασιλεύει ἴσα μὲ σήμερα ἡ νέκρα καὶ ἡ ψευτοσύνη. Κι ἂ δὲ στάθηκε ἄξιος νὰ τὸ καταφέρη αὐτό, ἔδειξε ὅμως πὼς ξέρει νὰ διαλέγη τὸ σιμώτερο πρὸς τὴν Τέχνη δρόμο.

★

Στὸ σπίτι τοῦ Πετροχαρη ἕνα βράδι, φτάνει κακὸ μαντάτο. Ἡ ἀνιψιά του ἡ Μυρτοῦλα, τ' ὀμορφότερο κορίτσι τοῦ τόπου, ἡ κόρη τῆς ἀδερφῆς του, τῆς γυναίκας τοῦ Μπάρδαλη, βρέθηκε ντροπιασμένη. Κανεὶς δὲν ξέρει τὸν ἔνοχο, οὔτε ἡ Μυρτοῦλει θέλει νὰ τόνε μαρτυρήση. Ὁ Πετροχάρης φρενιάζει στὸ τέτοιο ἄκουσμα, γιατὶ τὸ ντρόπιασμα τῆς Μυρτούλας ἀντιχτυπάει στὴν τιμημένη γενιά του, τὴ γενιὰ τοῦ 21, ποὺ ἂν ξέπεσε καὶ φτώχυνε, ὅμως

βάστηξε ψηλὰ πάντα τὸ μέτωπο. Τὴ στενοχώρια αὐτὴ τοῦ Πετροχάρη ἔρχεται σὲ λίγο νὰ μερέψη ἄλλο μαντάτο. Κεῖνο τὸ βράδι ξαφνικὰ κλέψανε τὸν ταλλαρᾶ τὸν Ἀλεξονίδη, τὸν τοκογλύφο ποὺ κατάφερε σιγὰ σιγὰ νὰ χάψη τὴν περιουσία τῶν Πετροχάρηδων. Ὅμως κατόπι φανερώνεται σ' αὐτὸν καὶ στὴ γυναῖκα του πὼς ὁ κλέφτης εἶ ανε ὁ γιός του ὁ Μάνθος, τὸ σπλάχνο τῆς καρδιᾶς του, τὸ καμάρι τῆς γενιᾶς του ποὺ θὰ πάρη πάνου του τὸ δοξασμένο τόνομά της. Ὁ Πετροχάρης βλέποντας πὼς μπῆκε ἡ ἀτιμία στὸ σπίτι τους μὲ τὸ τέτοιο φέρσιμο τοῦ γιοῦ του, ὅταν τονὲ βλέπει ἀργὰ τὴ νύχτα νὰ γυρίζη φοβισμένονε ἀπὸ τὸ κυνηγητὸ τῆς ἐξουσίας, ρίχνεται ἀπάνου του νὰ τονὲ σκοτώση. Μὰ μπροστὰ στὰ παρακάλια τῆς Πετροχάραινας, φαίνεται πὼς μερεύει μὰ λογιαζει μέσα του νὰ τονὲ φαρμακώση ρίχνοντάς του ποντικοφάρμακο, ποὺ τὸ βρῆκε ἐκεῖ πρόχειρο, μέσα στὸ κρασί του. Γι' αὐτὸ καὶ δὲν τὸν ἀφίνει νὰ φύγη. Κείνη τὴ στιγμὴ φτάνει ἡ Μάρω, ἡ χήρα τοῦ ἀδερφοῦ του Νότη Πετροχαρη, μιὰ γριὰ μαγίστρα ποὺ ἀπὸ τότες ποὺ ἔχασε τὸν ἀγαπημένο της ἄντρα, ὁρκίστηκε ν' ἀφιερώση τὴ ζωή της γιὰ τὴν ἀγάπη τῶ λεβέντηδων καὶ τῶ λυγερῶν. Ὁ Πετροχάρης τὴ δέχεται μὲ βρισιὲς καὶ κατάρες, γιατὶ εἴτανε αὐτὴ πρώτη ποὺ ἔφερε μὲ τὰ φερσίματά της τὰ στερνά, τὴν ἀτιμία στ' ὄνομα τῆς γενιᾶς του. Αὐτὴ ὅμως ἀτάραχη στὶς φωνὲς τοῦ Πετροχάρη, ζητάει νὰ δῆ τὸ Μάνθο νὰ τοῦ δώση μιὰ γραφή. Ὁ Πετροχάρης τῆς ἀδράχνει τὴ γραφὴ ἀπὸ τὸ χέρι στανικὰ καὶ τὴ διαβάζει. Γράφει ἡ Μυρτοῦλα τοῦ Μάνθου, πὼς τὸν περιμένει ὄξω ἀπὸ τὴ χώρα, νὰ πάη νὰ τὴν πάρη νὰ φύγουνε. Ἀστροπελέκι τὸ καινούριο μαντάτο πέφτει στὸ κεφάλι τοῦ Πετροχάρη. Ὁ γιός του δὲν εἴτανε μόνο κλέφτης, εἴτανε καὶ αἱμομίχτης. Ρίχνεται ἀπάνου του μὲ ὁρμὴ νὰ τονὲ ξεσκίση. Μὰ ὁ Μάνθος προφταίνει καὶ φεύγει ἀπὸ τὴν πόρτα ποὺ εἶχε μείνει ἀνοιχτή. Ἁρπάζει τότες αὐτός τὸ ντουφέκι του, χωρὶς νὰ δώση προσοχὴ στὶς φωνὲς τῆς γυναίκας του καὶ τῆς νύφης του καὶ βγαίνει ὄξω νὰ τὸν προφτάση. Σὲ λίγο ἀπὸ μακρυὰ μιὰ ντουφεκιὰ ἀκούγεται.....Τὸ σόϊ τῶν Πετροχάρηδων ἔσβυσε κείνη τὴ στιγμή.

★

Ὁ συγραφέας μᾶς παρασταίνει τὸ γέρο-Πετροχάρη ἀπὸ σόϊ πλούσιο καὶ πολεμικό, ποὺ ἔδρασε γιὰ καλὰ στὸν καιρὸ τοῦ Μεγάλου Σηκωμοῦ τοῦ 21. Ἀπὸ κεῖνο τὸν καιρὸ ἴσα μὲ τώρα τὸ σόϊ ξέπεσε ὁλότελα, κι ὁ ἀπόγονος τῶν Πετροχάρηδων ἔχασε ὅλο του τὸ ἔχει, ποὺ ἕνας ἄλλος ὁ Ἀλεξονίδης πιτήδειος τοκογλύφος ἀπὸ χαμηλὴ οἰκογένεια καὶ τιποτένια τοῦ τὸ ἄρπαξε σιγὰ σιγὰ καὶ πλούτισε. Ἐδῶ νομίζουμε πρέπει νὰ σταθῆ κανείς, γιὰ νὰ ξετάση ἀλάκαιρο τὸ δρᾶμα, ἀδράχνοντας τὴν κεντρική του ἰδέα.

Πρέπει νὰ παραδεχτοῦμε, ἀπὸ τὴν ξελαγαρισμένη βέβαια μελέτη τῆς ἱστορίας, πὼς ὁ Σηκωμὸς τοῦ 21, δὲν εἶχε μέσα του στοιχεῖα ἀριστοκρατικά, μὲ τὴν πραματικὴ σημασία τῆς λέξης, καὶ τοῦτο γιατὶ φαμίλιες ἀριστοκρατικὲς τὸν καιρὸ ἐκεῖνο δὲν ὑπάρχανε. Τὸ Ἔθνος ἔχασε τὴν ἀριστοκρατία του ἀπὸ τὸν καιρὸ ποὺ ἔπεσε ἡ Πόλη, κι ἂν μείνανε μερικὰ λείψανα, αὐτὰ εἴτανε τόσο λίγα κι ἀσήμαντα ποὺ δὲν μπορεῖ νὰ λογαριαστοῦνε. Ἂν ὁ συγραφέας θέλει τοὺς Πετροχάρηδες ἀπὸ τὰ λίγα αὐτὰ ἀπομεινάρια τῆς παλιᾶς ἀριστοκρατίας, δὲ μᾶς ἀφίνει νὰ τὸ μαντέψουμε. Τοὐναντίο μάλιστα μᾶς δίνει νὰ καταλάβουμε—κάπου λέει πὼς οἱ προγόνοι τοῦ γέρο-Πετροχάρη εἴτανε κουρσάροι—πὼς τὸ σόϊ τῶν Πετροχάρηδων εἴτανε παλληκαρίσιο, καὶ πὼς ἡ παλληκαριὰ ὅπως νοιώθονταν τὸν καιρὸ ἐκεῖνο ἔφερε τὰ ἄμετρα πλούτια στὸ σπιτικό τους. Λοιπὸν μιὰ *ἀστικὴ οἰκογένεια* καὶ παίρνουμε τὸν ὅρο μὲ τὴ σημασία ποὺ τοῦ δίνει ἡ νεώτερη ἐπιστήμη, ἡ κοινωνιολογία, μᾶς τὴν παρασταίνει ὁ συγραφέας, μὲ ὅλα τὰ ἰδανικὰ καὶ τὰ ὄνειρα καὶ τὶς παράδοσες μιᾶς ἀριστοκρατίας. Καὶ βλέπουμε τὸ γέρο Πετροχάρη νὰ ὑμνολογῆ τοὺς προγόνους του, νὰ ζῆ κάτου ἀπὸ τὸν ἥσκιο τους καὶ κάτου ἀπὸ τὸν ἀέρα ποὺ σκορπίσκνε κεῖνοι μιὰ μέρα. Καταριέται τὴ σημερνὴ κοινωνία ποὺ δὲν ἀναγνωρίζει τὰ δικαιώματα τῆς σειριᾶς του παρὰ τὰ περιφρονεῖ, καὶ τὸν ἀφίνει σὲ οἰκονομικὴ δυστυχία, κι ἀκόμα καταριέται τὴ σημερνὴ Πολιτεία ποὺ δὲν ἀναγνωρίζει τοὺς τίτλους του τοὺς προγονικούς.

Ἡ ἀστικὴ κοινωνία δυνάμωσε μπορεῖ νὰ πῆ κανείς κι ἔρριξε τὴν ἀριστοκρατία. Κι ἡ ἀριστοκρατία κλαίει τὰ χαμένα της κάστρα ὁλοένα κι ἀναθυμιέται τὶς παλιές της δοξες, γιατί....δὲν μπορεῖ νὰ κάμη πιὰ τίποτ' ἄλλο.

Μὰ ὅμως ἡ ἀριστοκρατία αὐτὴ—κατὰ τὸ μῦθο καὶ κατὰ τὸ δρᾶμα—δὲν εἶναι ἀριστοκρατία, καὶ νὰ ἡ ἀντίφαση, καὶ νὰ ἡ ἔλλειψη τῆς οὐσιαστικῆς δραματικῆς βάσης.

Ὁ Πετροχάρης εἶναι ὁ ἄνθρωπος τοῦ παλιοῦ καιροῦ, ποὺ βρίζει ὅλα τὰ γύρωθέ του μόνο καὶ μόνο ἐπειδὴ ἡ ἐξέλιξη τῶ γεγονότων καὶ τοῦ καιροῦ τὸ πέρασμα τ' ἄλλαξε γιὰ κακό του. Ἀντιπροσωπεύει τὶς παλαιϊκὲς ἰδέες, τὶς πισωδρομικές, θαμάζει ὁλοένα τὰ φευγάτα χρόνια, καὶ φιλοσοφεῖ πάνου στὴ σημερνὴ δυστυχία του. Κι ὅμως ἡ κοινωνικὴ του τάξη, ἡ ἀστική, θέριεψε καὶ δυνάμωσε μέσα στὰ χρόνια αὐτά, μὴ βρίσκοντας μπροστά της κανένα ἐμπόδιο γιὰ τὴν ἀνυπαρξία ἀντίθετης τάξης. Καὶ γιὰ νὰ μὴν ὠφεληθῆ κι αὐτὸς ἀπ' αὐτὴ τὴν πρόοδο, καὶ γιὰ νὰ μὴν τηράξη νὰ χωθῆ μέσα στοὺς προνομιούχους κύκλους, καὶ νὰ μεγαλώση τὴν προγονική του περιουσία, θὰ πῆ, πὼς εἴτανε ἕνας λογας, ἕνας ἀνίκανος, ἕνας ἀεροκοπανιστὴς τῆς παλιᾶς δόξας, ἕνας καινούριος Μιστριώτης, ποὺ σπατάλησε τ' ἀγαθά του, κ' ὕστερα κάθεται καὶ φοβερίζει, κι ἔχει τὴν ἀξίωση ὅλοι νὰ τὸν προσκυνᾶνε.

Τέτοια εἶναι ἡ ψυχολογία τοῦ δραματικοῦ πρωταγωνιστὴ τῶν «Πετροχάρηδων» κοιταγμένη ἀπὸ τὴν πλατύτερή της μεριά, τὴν κοινωνική. Ἴσως ὁ τύπος τοῦ γέρο Πετροχάρη νὰ εἶναι ἀληθινός, νὰ φάνηκε καὶ στὴ ζωὴ καμιὰ φορά, μὰ ὅμως δὲ θὰ μπορέσουμε νὰ παινέσουμε γιὰ τοῦτο τὸ συγραφέα, ποὺ μᾶς τὸν ἀνέβασε στὴ σκηνὴ γιὰ πρότυπο...

★

Βλέπουμε ἔτσι πὼς τὸ δρᾶμα ζουγραφίζει τὴ μάχητα τῆς ἀριστοκρατόφαντης πολεμικῆς τάξης τοῦ 21, καὶ τὴ νίκη τῆς κατοπινῆς ἀστικῆς. Ὁ συγραφέας πολεμῶντας στὸ πλάϊ τῆς πρώτης, φέρνει στὴ μέση ζητήματα περασμένα πιά, ξετελειωμένα ἀπὸ τὸν καιρὸ καὶ λυμένα γιὰ πάντα, ἐνῶ γύρω μας ἄλλες καινούριες λαχτάρες, καινούριοι πολέμοι, καινούρια ζητήματα κλώθουνται καὶ πλέκουνται στὸ ξετύλιγμα τῆς κοινωνίας μας, πιὸ αἰσταντικά, πιὸ ζωντανά, πιὸ δικά μας, πιὸ κατάλληλα γιὰ τὸν πλατὺ καὶ ἀψηλὸ σκοπὸ τοῦ Θεάτρου, γιὰ τὴ Τέχνη μας τὴ σημερνή.

Μπορεῖ σ' αὐτὸ νὰ μᾶς ἀντιμιληθῆ πὼς ἡ παράσταση μιᾶς παλιᾶς ἐποχῆς καὶ μιᾶς χτεσινῆς ἱστορίας, δὲν ξεφεύγει ἀπὸ τὸ σκοπὸ τῆς Τέχνης. Ναί. Μὰ ἐδῶ βλέπουμε πὼς ἡ προσπάθεια τοῦ συγραφέα δὲν εἴτανε μόνο νὰ φαμπρικάρη *ἔργο ἱστορικό*, μὰ θέλησε μέσα στὸ δρᾶμα αὐτὸ νὰ συμβολίση καὶ νὰ πολεμήση. Γι' αὐτὸ λέμε πὼς ὁ πόλεμός του στάθηκε σὲ πράματα ἀνάξια τοῦ *σήμερα*, σὲ πράματα νεκρὰ πιὰ γιὰ τὴ συγκαιρινή μας ζωή.

★

Οἱ διάφορες σκηνὲς τοῦ ἔργου τεχνικὰ φροντισμένες. Τὰ πρόσωπα ζουγραφισμένα μὲ ἀρκετὴ γνώση. Ὁ διάλογος φυσικὸς καὶ τρεχούμενος, ἐξὸν ἀπὸ λιγοστὲς μεριὲς ποὺ φανέρωνε μιὰ πλατύτητα βαρετή. Οἱ ἠθοποιοὶ τοῦ «Θεάτρου τοῦ Συντάγματος» φιλοτιμήθηκαν νὰ παίξουν μελετημένα καὶ ζωντανά. Ὁ κ. Φύρστ, ὡς Πετροχάρης, καὶ τὸ κατάφερε.

Ο ΚΡΙΤΙΚΟΣ ΤΟΥ ΝΟΥΜΑ

P. CHR. ASBJOERNSEN

Ο ΣΥΝΤΡΟΦΟΣ

Τὰ ξημερώματα ἔπρεπε νὰ γυρίση σπίτι της, μὰ φοβούτανε. εἶπε, γιατὶ τῆς φαινότανε πὼς κάποιος εἴτανε πίσωθέ της καὶ δὲν ἀποφάσιζε μονάχη της νὰ ταξιδέψη· ὁ δράκος λοιπὸν εἴταν ἀνάγκη νὰ τήνε συνοδέψη. Πάει καλά· ὁ δράκος θὰ τὴ συνοδέψη μὲ τὸν τράγο του, γιατὶ εἶχε κι αὐτὸς ἕναν, ἀπαράλλαχτο μὲ τὸν τράγο τῆς βασιλοπούλας· τὸν ἔτριψε καὶ τοῦ ἔβαλε ἀλοιφὴ ἀνάμεσα στὰ κέρατά του. Σὰν καβαλίκεψε ὁ δράκος, ὁ σύντροφος βαστάχτηκε ἀπὸ πίσω μαζί του καὶ φύγανε πετώντας στὸν ἀέρα γιὰ τὸ παλάτι τοῦ βασιλιᾶ· μὰ στὸ δρόμο ὁ σύντροφος κατέβαζε τοῦ δράκου καὶ τοῦ τράγου του ἀπανωτὲς σπαθιές, τόσο πολλὲς ποὺ ὅσο πήγαιναν καὶ χαμήλωναν καὶ στὸ τέλος λίγο ἔλειψε νὰ πέσουνε καὶ νὰ πνιγοῦνε μέσα στὴ θάλασσα ποὺ ἀπάνωθέ της πετούσανε. Βλέποντας τόση κακοκαιριὰ κι ἀναποδιὰ ὁ δράκος συνόδεψε τὴ βασιλοπούλα ἴσα μὲ τὸ βασιλικὸ παλάτι καὶ στάθηκε ἀπ' ὄξω περιμένοντας νὰ μπῆ μέσα δίχως κανένα μπόδιο. Μὰ τὴ στιγμὴ ποὺ σφάλοιξε κείνη τὴν πόρτα ἀπὸ πίσω της, ὁ σύντροφος ἔκοψε τὸ κεφάλι τοῦ δράκου κ' ἔτρεξε στὴν κάμαρα τοῦ νιοῦ.

Καθὼς βλέπουμε λοιπόν, ὅλα πήγαιναν καλά· ὁ νιὸς καλέστηκε πάλι στὸ τραπέζι καὶ σὰν ἀποφάγανε, ἡ βασιλοπούλα γένηκε πάλι γλυκιὰ σὰ μάγισσα.

Μοῦ ἔφερες κεῖνο ποὺ ἔχω στὸ νοῦ μου; ρώτησε.

— Βέβαια, τόφερα, ρώτημα θέλει; εἶπε ὁ νιὸς κ' ἔβγαλε τὸ κεφάλι κάτω ἀπὸ τὸ φόρεμά του καὶ τόριξε πάνω στὸ τραπέζι τόσο δυνατά, ποὺ καὶ τραπέζι κι ὅσα εἴτανε πάνω του ἀναποδογυριστήκανε.

Ἡ βασιλοπούλα ἀπόμεινε σὰ μάρμαρο ἀπὸ τὸν τρόμο της, μὰ δὲν μπόρεσε νἀρνηθῆ πὼς δὲν εἴτανε κεῖνο ποὺ εἶχε στὸ νοῦ της καὶ τώρα πιὰ τελειώσανε τὰ ψέματα, ἔπρεπε νὰ τονὲ παντρευτῆ καθὼς τοῦ εἶχε δώσει τὸ λόγο της. Γένηκε ὁ γάμος κ' εἴχανε γέλια καὶ χαρὲς καὶ πανηγύρι σ' ὅλο τὸ βασίλειο.

Ὁ σύντροφος πῆρε τὸ νιὸ πιράμερα καὶ τοῦ εἶπε πὼς ἔπρεπε νὰ κλείση τὰ μάτια καὶ νὰ κάνη τὸν κοιμούμενο τὴ νύχτα τοῦ γάμου, μ' ἂν ἀγαποῦσε τὴ ζωή του κι ἂν ἤθελε νὰ τὸν ἀκούση, δὲν ἔπρεπε μήτε στιγμὴ νἀφήση νὰ τὸν πάρη ὁ ὕπνος, πρὶ βγάλη ἀπὸ τὴ βασιλοπούλα ὅλη τὴ μαγική

*) Ἡ ἀρχή του στὸν ἀριθμὸ 302.

προβιὰ ποὺ περιτύλιγε τὸ κορμί της· γι' αὐτὸ λοιπὸν νὰ τὴ δείρῃ μ' ἐννιὰ σκούπες καμωμένες ἀπὸ νιαρὲς σημύδες καὶ νὰ τὴν πλύνῃ μὲ γάλα μέσα σὲ τρεῖς σκάφες· πρῶτα θὰ τὴν ἔπλυνε στὴ μιὰ σκάφη μὲ τυρόγαλα ἀπὸ γάλα παλιὸ γαδουρήσιο, κατόπι θὰ τὴν ἔτριβε μὲ πηχτὸ γάλα καὶ στὸ τέλος θὰ τὴν καθάριζε καὶ θὰ τὴν ἀπόπλυνε μὲ γάλα νωπὸ μέσα σ' ἄλλη σκάφη· οἱ σκούπες εἶτανε κάτω ἀπὸ τὸ κρεββάτι καὶ τὶς σκάφες τὶς εἶχε βάλει ἐκεῖνος σὲ μιὰ γωνιά· ὅλα εἶταν ἕτοιμα. Ὁ νιὸς τοῦ ὑποσκέθηκε πὼς θὰ τὸν ἄκουγε καὶ πὼς θὰ ἔκανε καθὼς ποὺ τὸν εἶχε πεῖ.

Τὴ βραδιὰ τοῦ γάμου, πλαγιάσανε στὸ νυφικὸ κρεββάτι κι ὁ νιὸς ἔκανε τὸν κοιμούμενο. Ἡ βασιλοπούλα ἀνασηκώθηκε πάνω στὸν ἀγκώνα της, κοίταξε ἂν κοιμούτανε καὶ τόνε γαργάλισε κάτω ἀπὸ τὴ μύτη. Ὁ νιὸς κοιμότανε πάντα. Τοῦ τράβηξε τὰ μαλλιὰ καὶ τὰ γένεια. Κοιμότανε σὰν ξύλο, ἔτσι τὸ νόμιζε κείνη. Τότες τράβηξε μιὰ κάμα ἀπὸ κάτω ἀπὸ τὸ προσκέφαλο καὶ θέλησε νὰ τοῦ κόψῃ τὸ κεφάλι· μὰ ὁ νιὸς ἀνασηκώθηκε, τῆς πέταξε τὸ μαχαίρι ἀπὸ τὰ χέρια καὶ τὴν ἄρπαξε ἀπὸ τὰ μαλλιά. Κατόπι τὴν ἔδειρε μὲ τὶς σημυδένιες σκούπες, ὡς ποὺ δὲν ἔμεινε πάνω τους οὔτ' ἕνα φύλλο. Ὕστερα τὴν ἔριξε μέσα στὴ σκάφη γεμάτη ἀπὸ τυρόγαλα, καὶ κεῖ μέσα τηνὲ στοχάστηκε τί λογὶς στοιχειὸ εἶτανε: εἶτανε μαύρη, μαύρη σὰν κοράκι, μαῦρο ὁλάκαιρο τὸ κορμί της· μὰ σὰν τὴν ἔπλυνε μὲ τὸ τυρόγαλα, τὴν ἔτριψε μὲ τὸ γιαούρτι καὶ τὴν καθάρισε μέσα στὸ νωπὸ γάλα, τότες ἡ μαγική της προβιὰ χαθηκε, κ' ἡ βασιλοπούλα ἔγινε κάτασπρη, ὡραία καὶ χαριτωμένη, ὅσο ποτές της δὲν ὑπῆρξε τέτοια.

Τὴν ἄλλη μέρα, ὁ σύντροφος εἶπε πὼς ἔπρεπε πιὰ νὰ φύγουνε. Μάλιστα, ὁ νιὸς εἶταν ἕτοιμος γιὰ φευγάλα, γιατὶ τὰ προικιὰ εἶτανε τοιμασμένα ἀπὸ καιρό. Τὴ νύχτα, ὁ σύντροφος ἔφερε στὸ παλάτι τοῦ βασιλιᾶ ὅλο τὸ ἀσημικὸ κι ὅλο τὸ χρυσάφι κι ὅλα τὰ πλούτια ποὺ ἄφησε ὁ δράκος στὸ βουνό, καὶ τὸ πρωΐ ποὺ εἶτανε γιὰ φευγιό, τόσο γεμάτο εἶτανε τὸ παλάτι, ποὺ δύσκολα μπόρειες νὰ περάσῃς· τὰ προικιὰ ἀξίζανε πιὸ πολὺ ἀπ' ὅλο τὸ βασίλειο καὶ δὲν ἤξεραν πὼς νὰ τὰ κουβαλήσουν. Μὰ ὁ σύντροφος γνώριζε νὰ τὰ βολεύῃ ὅλα. Ὁ δράκος εἶχε ἀκόμα ἕξη τράγους φτερωτούς. Τοὺς φορτώσανε καὶ τοὺς παραφορτώσανε τόσο πολὺ ἀπὸ ἀσήμι καὶ χρυσάφι, ποὺ εἶταν ἀνάγκη νὰ περπατοῦνε πάνω στὴ γῆς, μὴν μπορῶντας νὰ πετάξουνε μὲ τόσο φορτίο, κι ὅσα δὲν μπορούσανε πιὰ οἱ τράγοι νὰ σηκώσουν, ἀναγκαστήκανε νὰ τἀφήσουνε στὸ παλάτι τοῦ βασιλιᾶ.

Κατόπι ταξιδέψανε μακριά, πολὺ μακριά, μὰ στὸ τέλος οἱ τράγοι κουραστήκανε τόσο, ποὺ δὲν μπορούσανε νὰ προχωρήσουνε μακρινότερα. Ὁ νιὸς κ' ἡ βασιλοπούλα δὲν ἤξεραν τί νὰ κάμουνε· βλέποντας τότες ὁ σύντροφος πὼς δὲ θὰ γλυτώνανε ποτὲς ἀπ' αὐτοὺς τοὺς μπελάδες, πῆρε ὅλο τὸ φορτίο στὴ ράχη του, ἔβαλε καὶ τοὺς τράγους ἀπὸ πάνω καὶ τἄφερε ὅλα μαζὶ τόσο μακριά, ποὺ δὲν εἶτανε πιὰ παρὰ λίγο διάστημα νὰ περπατήσουνε γιὰ νὰ φτάσουνε στὸ σπίτι τοῦ νιοῦ. Ἐδῶ ὁ σύντροφος εἶπε:

— Τώρα εἶναι καιρὸς πιὰ νὰ σ' ἀφήσω· δὲν μπορῶ νὰ μείνω παραπάνω μαζί σου.

Μὰ ὁ νιὸς δὲν ἤθελε νὰ τὸν ἀφήσῃ ἔτσι, δὲν ἤθελε νὰ τονὲ χάσῃ δίχως καμιὰν ἀμοιβή. Ἐακολούθησε λοιπὸν ἀκόμα λίγο διάστημα νὰ τοὺς συντροφεύῃ, μὰ δὲν μπορεῖσε πιὰ παραπάνω· ὁ νιὸς τοῦ κάκου τὸν παρακάλεσε καὶ τονὲ βίασε νἄρθῃ σπίτι του καὶ κεῖ νὰ κάθεται, ἢ τοὐλάχιστο νὰ λάβῃ μέρος στὶς χαρὲς ποὺ θὰ γινόνταν στὸ πατρικό του σπίτι γιὰ τὸ γυρισμό του· ὁ σύντροφος εἶπε πὼς δὲν μπορεῖσε πιά. Τότες ὁ νιὸς τονὲ ρώτησε τί ἤθελε, γιὰ τὴν τόση φροντίδα ποὺ τοῦ ἔδειξε συντροφεύοντάς τον καὶ βοηθώντας τον.

— Ἂν ἔχουμε γειά, τὰ μισὰ ἀπ' ὅσα θὰ ἔχῃς κι ἀπ' ὅσα θὰ σοῦ ἔρθουν ὕστερ' ἀπὸ πέντε χρόνια, εἶπε ὁ σύντροφος.

— Καλά, θὰ τὰ λάβῃς, εἶπε ὁ νιός.

Σὰν ἔφυγε κεῖνος, ὁ νιὸς ἄφησε κεῖ ὅλα τὰ πλούτια του καὶ γύρισε σπίτι του μὲ ἄδεια χέρια. Γένηκε μεγάλο πανηγύρι γιὰ τὸ γυρισμό του, ποὺ γι' αὐτόνε ἀκούσανε καὶ ρωτούσανε νὰ μάθουν ὀχτὼ βασίλεια, κι ἀφοῦ τελειώσανε πιὰ οἱ χαρὲς καὶ τὰ φαγοπότια καὶ οἱ διασκέδασες, φορτώνανε καὶ ξεφορτώνανε ὅλο τὸ χειμώνα μὲ τοὺς τράγους καὶ μὲ τὰ δώδεκα ἄλογα τοῦ πατέρα του, γιὰ νὰ κουβαλήσουν ὅλα τἀσημικὰ κι ὅλο τὸ χρυσάφι ποὺ φέρανε μαζί τους.

Σάνε πέρασαν πέντε χρόνια, ὁ σύντροφος ξαναγύρισε καὶ γύρεψε τὸ μερτικό του. Ὁ νιὸς εἶχε διαμοιρασμένο ὅλο τὸ βιός του σὲ δυὸ ἴσα μερίδια.

— Μὰ εἶναι καὶ κάτι ποὺ δὲν τὸ διαμοίρασες, εἶπε ὁ σύντροφος.

— Τί λοιπόν; εἶπε ὁ ἄλλος· ἐγὼ νόμιζα πὼς τὰ διαμοίρασα ὅλα.

— Σοῦ ἦρθε κ' ἕνα παιδὶ σ' αὐτὸ τὸ διάστημα, εἶπε ὁ σύντροφος· πρέπει κι αὐτὸ νὰ τὸ χωρίσῃς σὲ δυὸ μερίδια.

Σωστά, εἶχε δίκιο. Πῆρε τὸ σπαθί· μὰ τὴ στιγμὴ ποὺ τὸ σήκωνε γιὰ νὰ σκίσῃ τὸ παιδί, ὁ σύντροφος τὸν ἔπιασε ἀπὸ τὸ χέρι κ' ἔτσι δὲν μπόρεσε νὰ τὸ κατεβάσῃ.

— Χάρηκες ποὺ δὲ σ' ἄφηκα νὰ τὸ σκίσῃς; ρώτησε ὁ σύντροφος.

— Ὤ! ποτές μου δὲ χάρηκα τέτοια χαρά, εἶπε ὁ ἄθρωπος.

— Κ' ἐγὼ εἶχα χαρεῖ τὴ μέρα ποὺ μ' ἔβγαλες μέσα ἀπὸ τὸ κρουσταλένιο βάζο, εἶπε ὁ σύντροφος. Κράτησέ τα ὅσα ἔχεις, ἐγὼ δὲν ἔχω ἀνάγκη ἀπὸ τίποτα, εἶμαι μιὰ ψυχή.

Εἶταν ὁ κρασᾶς ποὺ βρισκότανε μέσα στὸ κρουστάλι κοντὰ στὴν πόρτα τῆς Ἐκκλησιᾶς καὶ ποὺ τὸν ἔφτυνε ὅλος ὁ κόσμος: κ' εἶχε γίνει σύντροφός του καὶ τονὲ βοήθησε, μόνο καὶ μόνο γιατὶ εἶχε ξοδέψει ὅ,τι εἶχε γιὰ νὰ τοῦ ἀποδώσῃ τὴν εἰρήνη καὶ νὰ τὸν ταφιάσῃ σὲ χριστιανικὸ χῶμα. Εἶχε κατορθώσει νὰ τὸν συντροφέψῃ γιὰ ἕνα χρόνο, κι ὁ χρόνος εἶχε περάσει τότες ποὺ χωριστήκανε τὴν τελευταία φορά. Κατόρθωσε νὰ τὸν ξαναδῇ, μὰ τώρα εἶταν ἀνάγκη νὰ χωριστοῦνε γιὰ πάντα, γιατὶ τὰ σήμαντρα τοὐρανοῦ τονὲ καλούσανε.

Γεννάρης τοῦ 908.

ΔΗΜΟΣ ΜΥΤΙΛΗΝΟΣ

Ο,ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ

Τώρα μὲ τὴ ζέστη ἀρχινήσαν πάλι οἱ κεημένοι οἱ καθαρευουσιάνοι νὰ λυσσάζουνε.

— Ἕνας ἀπὸ δαύτους, ὁ κ. Π. Σ. Συνοδινός (ἄραγες ὁ *ἐθνικὸς* !!!! ποιητής;) σὲ δυὸ ἄρθρα του στὴν «Ἑσπερινὴ» μᾶς ἔκανε.....νὰ λιγωθοῦμε ἀπὸ τὰ γέλια, ἀποκαλώντας (καὶ ἀποδείχνοντας !!) τὸν Κρουμπάχερ πουλημένο στοὺς Ρούσους, τὸν Ψυχάρη ἀμαθή, τὸν Παλαμᾶ δὲν ξέρουμε τί, κι ὅλους μας μαζὶ προδότες, ἀγράμματους, ἠλίθιους, γελοίους καὶ πουλημένους, μάτια μου!

— Ὁ κ. Π. Σ. Συνοδινός, ὑποθέτουμε, ὕστερ' ἀπ' αὐτὸ τὸ ἀντραγάθημα θὰ κοιμήθηκε ἥσυχος καὶ θὰ ὀνειρεύτηκε πὼς πῆρε τὴν Πόλη.

— Ὁ Πέτρος Βασιλικὸς μᾶς ἔστειλε ἕνα μεγάλο φιλολογικὸ ἄρθρο μὲ τὸν τίτλο «Μὰ ἀκόμα ἀπάντησῃ» καὶ θὰν τὸ τυπώσουμε ὅταν ξαναρχινήσουμε τὸ «Νουμᾶ», στὰ μέσα τοῦ ἀλλουνοῦ μήνα, γιατὶ ὕστερ' ἀπὸ τὸ φύλλο τῆς ἄλλης Κεριακῆς, ὁ «Νουμᾶς» σταματάει γιὰ ἕνα μήνα.

— Τὸ ἄρθρο τοῦ Βασιλικοῦ ἀναφέρνεται στὴ φιλολογικὴ συζήτηση ποὺ ἄνοιξε ἀπὸ καιρὸ στὸ «Νουμᾶ» μεταξὺ Παύλου Νιρβάνα καὶ Βασιλικοῦ γιὰ τὴν Τέχνη, ἀπὸ ἀφορμὴ τοῦ «Ἀρχιτέχτονα Μάρθα».

— Τὸ ἄρθρο τοῦ Κωστῆ Παλαμᾶ γιὰ τὶς καινούριες ἐπιστημονικὲς διατριβὲς τοῦ Ψυχάρη, ποὺ τὄχαμε ἀναγγείλει γιὰ τοῦτο τὸ φύλλο, θὰ δημοσιευτεῖ στὸ φύλλο τῆς ἄλλης Κεριακῆς.

ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ

κ. *Κριτικὸ τοῦ Νουμᾶ*. Ἐλπίζουμε νἄχουμε κριτικὴ γιὰ ὅσα δράματα πρωτότυπα παιχτοῦνε τὸ μήνα ποὺ δὲ θὰ βγαίνει ὁ «Νουμᾶς» Σώνει τὸ ἄρθρο σου νὰν τὄχουμε ἴσαμε τὶς 10 τοῦ ἀλλουνοῦ.—κ. *Κονε.* στὴν Ἐλβετία. Τὰ βιβλία τὰ στείλαμε.—κ. Thomas στὴν Κέρκυρα. Τὸ λάβαμε καὶ θὰ δημοσιευτεῖ στὸ ἄλλο φύλλο.

ΜΕ ΜΙΑΝ ΔΡΑΧΜΗΝ ΚΕΡΔΟΣ 100.000!

ΛΑΧΕΙΟΝ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΣΤΟΛΟΥ ΚΑΙ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Κληρώσεις: 26 Ὀκτωβρίου καὶ 31 Δεκεμβρίου

ΜΙΑ ΔΡΑΧΜΗ ΕΚΑΣΤΟΝ ΓΡΑΜΜΑΤΙΟΝ ΙΣΧΥΟΝ ΔΙΑ ΜΙΑΝ ΚΛΗΡΩΣΙΝ

Κέρδη ἑκάστης κληρώσεως

1 ΜΕΓΑ ΚΕΡΔΟΣ	ἐκ δραχ.	**100,000**
1 Κέρδος	» »	**25,000**
1 Κέρδος	» »	**10,000**
3 Κέρδη	» »	**5,000**
5 Κέρδη	» »	**1,000**
411 Κέρδη	» »	**100**
578 Κέρδη	» »	**50**
1000 ἐν ὅλῳ κέρδη ἀξίας δραχμῶν.....		**225,000**

Γραμμάτια πωλοῦνται. Εἰς τὰ δημόσια ταμεῖα καὶ λοιπὰς δημοσίας ἀρχάς, εἰς τὰς Τραπέζας, εἰς τοὺς σταθμάρχας καὶ στασιάρχας τῶν σιδηροδρόμων, τοὺς διαχειριστὰς τῶν μονοπωλίων καὶ τὰ πρακτορεῖα τῶν ἐφημερίδων πρὸς **δραχ. μίαν** ἕκαστον γραμμάτιον, ἰσχύον διὰ μίαν ἐκ τῶν τριῶν τελευταίων κληρώσεων.

Διὰ πᾶσαν πληροφορίαν ἢ ζήτησιν γραμματίων ἀπευθυντέον εἰς τὸ **Γραφεῖον τοῦ Ἐθνικοῦ Στόλου καὶ τῶν Ἀρχαιοτήτων, ὑπουργεῖον Οἰκονομικῶν εἰς Ἀθήνας.**

Ὁ διευθύνων τμηματάρχης
Γ. Ν. ΚΟΦΙΝΑΣ